

FINANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDE DEĞERLEME VE RAPORLAMA

Prof. Dr. Recep PEKDEMİR
İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi

TÜRMOB YAYINLARI- 225
ANKARA - 2003
Sirküler Rapor Serisi
Seri No: 2003 - 12

TÜRMOB Adına Sahibi
Mehmet TİMUR

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ali E. DOĞANOĞLU

Dizgi - Düzenleme

TÜRMOB
Basım - Yayın Servisi

Sirküler Rapor kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş TÜRMOB' u bağlamaz.

ÖNSÖZ

TÜRMOB olarak büyük önem verdiğimiz konuların başında mesleki eğitim gelmektedir. Mesleki eğitime katkı sağlaması ve uygulamacılara yol göstermesi amacıyla yayınlamaya başladığımız **Sirküler Rapor Serisi** bu amacımıza ulaşmada oldukça önemli bir fonksiyon üstlenmiştir.

Yayınladığımız **Sirküler Rapor Kitapları** meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin büyük takdirini toplayarak, yoğun bir ilgiyle karşılanmıştır. Böylesi geniş bir talebi karşılama uğraşımız devam etmektedir. Meslek mensuplarımızın ve aday meslek mensuplarımızın ihtiyaç duyacakları bilgilere ulaşmayı hedefleyen bu çalışmamızı geliştirerek sürdürmekteyiz.

Sirküler Rapor kitaplarımız bir okuma komisyonu tarafından incelenildikten sonra basılarak sizlerin istifadesine sunulmaktadır.

Siz değerli meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin beğeni ve takdirini toplayacağına inandığımız 2003-12 Seri Numaralı bu kitabı; Prof.Dr. Recep PEKDEMİR tarafından hazırlanan "**Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme ve Raporlama**" isimli eser oluşturuyor. Bu çalışma bir kaynak kılavuz niteliğinde olup konuyu örnekleri ile açıklamaktadır.

Sirküler kitaplarımız, bir plan doğrultusunda hazırlanarak, her ay bir kitap olarak sizlere ulaştırılmaktadır. Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum. Eğitim serimize gösterilen ilgi ve destekten dolayı meslektaşlarımıza ve stajyerlerimize teşekkürlerimi sunarım.

Nail SANLI
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. Çalışma Konusunun Önemi	1
2. Çalışmanın Amacı	3
3. Çalışmada İzlenen Yöntem	3
4. Çalışmanın Kapsamı ve Sınıflandırılması	4
1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ ÜLKEMİZDEKİ ETKİLERİ	5
1.1. Sermaye Piyasası Uygulamaları ve Uluslararası Muhasebe Standartları	5
1.2. Bankacılık Uygulamaları ve Uluslararası Muhasebe Standartları	15
1.3. Vergi Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları	19
1.4. TÜRMOB, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ve TMMOB, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu ve Uluslararası Muhasebe Standartları	22
1.5. Ülkemizdeki Diğer Kurum/Kuruluşlar ve Uluslararası Muhasebe Standartları	25
2. ÜLKEMİZDE KİRALAMA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI	26
2.1. Kiralama Türleri	26
2.2. Sermaye Piyasası Uygulamalarında Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması	27
2.3. Bankacılık Uygulamalarında Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması	33

2.4. Vergi Mevzuatında Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme	41
2.5. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre Finansal Kiralama Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması	51
3 BİR FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ ÖRNEĞİ: DEĞERLEME, SINIFLANDIRMA VE FİNANSAL RAPORLAMA	54
3.1. Sözleşmenin Tarafları ve Temel Unsurları	54
3.2. Kiralayan (Kiraya Veren) Açısından Muhasebeleştirme ve Raporlama	61
3.3. Kiracı Açısından Muhasebeleştirme ve Raporlama	64
4. SONUÇ	68

GİRİŞ

1. Çalışma Konusunun Önemi

Globalleşme veya küreselleşme, her alanda gün geçtikçe kendini daha fazla hissettirmektedir. Bu kapsamda sermaye sınır tanımadan, global dünya üzerinde hareket edebilmektedir. Bu doğrultuda;

- çok uluslu şirketlerin sayısı artmakta,
- uluslararası muhasebe denetim firmalarının global piyasadaki etkinliği ve rekabeti gün geçtikçe artmakta,
- dünyanın çeşitli bölgelerinde ekonomik bloklasmalar meydana gelmekte,
- muhasebe mesleği ve uygulamalar ile ilgili olarak dünyayı saracak şekilde skandallar yaşanmakta ve buna bağlı olarak ülkelerin yasama organları çeşitli tepkiler göstererek yeni düzenlemeler ortaya koymakta,
- uluslararası boyutta etkili olarak standart koyucular bir araya gelerek aralarındaki farkların giderilmesi için birbirleriyle yakınlaşmakta,
- dolayısıyla hemen hemen her ülkede muhasebe uygulamalarının güncelleştirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır

Ülkemizin de global dünyadaki bu gelişmelerden etkilenmesi oldukça doğal karşılanmakta ve belirli otoriteler tarafından bu doğrultuda çeşitli tedbirlerin alınması doğrultusunda çaba sarf edilmektedir. Örneğin, ülkemizdeki sermaye piyasası uygulamalarındaki bu oluşumlara uyum sağlanması doğrultusundaki çalışmalar ile ilgili olarak aşağıdaki unsurlar gerekçe¹ olarak gösterilmektedir:

1 Doğan Cansızlar, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Uygun 'Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ'in Yürürlüğe Girmesi İle İlgili Basın Açıklaması," 17.11.2003.

- Özellikle Avrupa Birliğinin, hisse senetleri borsalar ve diğer teŝkilatlanmıř piyasalarda işlem goren tım işletmelerin konso - lide mali tablolarının en geç 01.01.2005 tarihinden itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS), yeni adıyla Ulusla - rarası Finansal Raporlama Standartları (UFRS), ile uyumlu olarak hazırlanmasını zorunlu tutmuştur.
- Uluslararası Sermaye Piyasası Kurulları Örgütünüñ (IOSCO) uluslararası kabul görmüş muhasebe standartlarının oluşturul - masında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) çalışmalarını destekleme politikasını benimsemiş ve bu amaçla çokuluslu işletmelerin UFRS'yi kullanmalarına izin ver - melerine ilişkin bir tavsiye kararı almıştır.
- Ülkemizin Avrupa Birliği için tam üyelik başvurusu yapmış ve bu konudaki kararlılığı, Kuvumuz Muhasebe Standartlarının UFRS ile uyumunun sağlanması için yapılan çalışmalara hız ka - zandırmıştır.

Benzer şekilde, 9.4.2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildikten sonra 24.4.2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren ve çeşitli vergi kanunlarında bazı değişiklikleri veya eklemeleri gündeme getiren 4842 sayılı Kanun'un gerekçesinin 24. Maddesinde² yer verilen ifadeye göre "finansal kiralama ile ilgili vergisel düzenlemelerin konu ile ilgili Uluslararası Muhasebe Standartlarında belirlenmiş muhasebe kurallarına uygun hale getirilmesi" hedeflenmiştir.

Yukarıdaki örneklerin sayısını artırmak mümkündür ancak bu çalışmanın kapsamını belirli bir hacimde tutmak için gereksizdir Sonuç olarak, diğer alanlarda olduğu gibi, ülkemizde gerek muhasebe

2 T.C.Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğu, 23.3.2003 tarih ve 1292 sayılı T.B.M.M. Başkanlığı'na Sunulan Yazısı.

mesleği gerekse muhasebe uygulamaları ile ilgili global olarak meydana gelen gelişmelerden ülkemizin etkilenmemesi mümkün değildir. Söz konusu gelişmeler, dalga dalga üzerimize doru gelen bir fırtınan, küçük esintileri şeklindedir

2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, uluslararası muhasebe uygulamalarının ülkemiz uygulamaları ile uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında yasa laşarak yürürlüğe giren ve her sektördeki irili-ufaklı tüm işletmeleri ilgilendiren "finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması kapsamında, işlemlerin hem kiracı hem de kirala-yan açısından, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğlerine göre ne şekilde sınıflandırılacağını ve veki mevzuatına göre ne şekilde değerlemesinin yapılacağını ortaya koymak ve bu konuda küçük ve orta düzey uygulayıcılar için yararlı bir referans kaynağı oluştur maktır.

3. Çalışmada İzlenen Yöntem

Bu çalışmanın amacına uygun olarak ortaya konmasında, öncelikle konu ile ilgili olarak ülkemiz literatürüne intikal eden gerek kuramsal gerekse uygulamaya dönük çalışmaların kısaca bir incelenmesi sağlanmıştır Daha sonra, konu ile ilgili olarak ülkemiz uygulamalarını etkileyen ve önceleri Uluslararası Muhasebe Standartları ve şimdilerde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları olarak karşımıza çıkan standartlar topluluğundan çalışmanın kapsamına giren kısımların incelenmesi gerçekleştirilmiştir Daha sonra, ülkemizde yürürlükte bulunan Finansal Kiralama Kanunu kapsamında taraflarca imzalanan ve yürürlüğe konan bir sözleşme örneğinin taraflara göre muhasebeleştirilmesi gerçekleştirilmiştir.

4. Çalışmanın Kapsamı ve Sınıflandırılması

Bu çalışmada, ülkemizde yürürlükte bulunan, 16.6.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu³ ve ilgili mevzuatının esasları yer almamıştır Ancak, bu çalışmada;

- genel olarak finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması,
- konu ile ilgili olarak ülkemizdeki muhasebe kurallarının durumu,
- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na 4842 sayılı kanunla eklenen Mükerrer 290.Maddenin uygulama üzerindeki etkisi ve
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği No 11⁴ in Tekdüzen Muhasebe Uygulamalarına getirdiği yenilikler yer almıştır Bu doğrultuda uygun görülen bölümlerde ise çeşitli örneklere yer verilmiştir. Bu kapsamda bu çalışma, giriş ve sonuç bölümlerinin dışında üç temel bölüme ayrılmıştır.

Çalışmanın Birinci Bölümü, Uluslararası Muhasebe Standartlarının ülkemiz üzerinde etkilerinin incelenmesine ayrılmıştır Bu doğrultuda, söz konusu standartların ülkemiz sermaye piyasası uygulamalarına, finans sektörü kuruluşlardaki uygulamalara ve vergi mevzuatı uygulamalarına ne şekilde etkilediği kısaca ele alınmıştır

Çalışmanın İkinci Bölümünde, Vergi Usul Kanununa Mükerrer 290.Madde olarak eklenen ve 1 Temmuz 2003 tarihinden itibaren yürürlükte bulunan "Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme" konusunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesi sağlanmıştır

Çalışmanın Üçüncü Bölümünde ise önceki bölümlerde kuramsal

3 28.6.1985 tarih ve 18795 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

4 31.7. 2003 tarih ve 25185 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

olarak ele alınan konuların, uygulamayı ne şekilde etkileyeceği yönünde bir örnek üzerinde gerçekleştirilmesine yer verilmiştir.

Bu çalışma kısa sürede ve talep üzerine hazırlanmıştır Dolayısıyla her kesimin ve her kişinin isteğine cevap vermesi mümkün olmayabilir. Ancak, bu çalışmanın her kesim ve her kişi için bir başlangıcı oluşturması ve kişileri, neyi, nerede bulabilecekleri konusunda bir yön kazandırması açısından önemli yararları olabilecektir

1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ ÜLKEMİZDEKİ ETKİLERİ

1.1. Sermaye Piyasası Uygulamaları ve Uluslararası Muhasebe Standartları

Ülkemiz muhasebe uygulamalarının gelişim göstermesinde, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan mevzuat hükümlerinin önemli bir yeri vardır Kamu İktisadi Teşebbüsleri için geliştirilerek 1972 yılından itibaren yürürlüğe giren Tekdüzen Hesap Planı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından 1984 yılında yürürlüğe konan Standart Hesap Planı, işletmelerin muhasebe yapılarının gelişmesinde önemli kilometre taşlarını oluşturmaktadır.

Ülkemiz muhasebe uygulamaları, tespit edebildiğimiz kadarıyla, uluslararası uygulamalar ile 1989 yılı başlarında yine Sermaye Piyasası Kurulu tarafından getirilen düzenlemelerle tanışmıştır Söz konusu düzenlemenin "Muhasebe İlkeleri Bölümünde" şu ifade yer almıştır⁵:

"Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, Kurul'un düzenlemelerinde yer alan muhasebe standartları ile Kurulca düzenlenmeyen ko -

5 Bakınız: 29.1.1989 tarih ve 20064 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Seri: XI, No: 2 sayılı "Standart Genel Hesap Planı ve Planın Kullanım Esasları Hakkında Tebliğ."

nulara, muhasebe kavramlarına uygun olarak, işletmenin içinde bulunduğu sektörde söz konusu işletme büyüklüğü için yaygın olarak kullanılan veya bilim çevrelerinde genel kabul gören veyahut bunlar dışında olup uluslararası standartlarda benimsenen esasları ifade eder."

Bu paragrafta sonunda yer alan "*..veyahut bunlar dışında olup uluslararası standartlarda benimsenen esasları...*" ifadesi, ülkemiz muhasebe uygulamalarının zaman içinde uluslararası gelişmelerden uzak kalamayacağı konusunda bir başlangıcı oluşturmaktadır. Söz konusu paragraf veya bu paragrafta yer alan ifadenin daha gelişmiş şekli Sermaye Piyasası Kurulu tarafından getirilen mevzuat değişikliklerinde⁶ hep karşımıza çıkmaktadır

6 Bu değişikliklerle ilgili resmi gazetelerin sayıları ve yayın tarihleri aşağıdaki gibidir:

1 -(29.12.1989 tarih ve 20887 sayılı Resmi Gazete'de "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ'in Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ" Seri: XI, No: 4 yayımlanmıştır.)

2 -(18.2.1992 tarih ve 21146 sayılı Resmi Gazete'de "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ'in Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ" Seri: XI, No: 9 yayımlanmıştır.)

3 -(1.3.1995 tarih ve 22217 sayılı Resmi Gazete'de "Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ" Seri: XI, No: 11 yayımlanmıştır.)

4- (23.1.1996 tarih ve 22532 sayılı Resmi Gazete'de "Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ" Seri: XI, No: 13 yayımlanmıştır.)(*)

5- (19.2.1996 tarih ve 22559 sayılı Resmi Gazete'de "Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ" Seri: XI, No: 14 yayımlanmıştır.)(*)

6- (16.3.1997 tarih ve 22935 sayılı Resmi Gazete'de "Sermaye Piyasalarında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" Seri: XI, No: 15 yayımlanmıştır.)

7- (11.10.1997 tarih ve 23137 sayılı Resmi Gazete'de "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" Seri: XI, No: 16 yayımlanmıştır.)

8- (27.1.1998 tarih ve 23243 sayılı Resmi Gazete'de "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" Seri: XI, No: 17 yayımlanmıştır.)

Ancak, sermaye piyasası uygulamaları kapsamında, uluslararası muhasebe standartların bire bir etkisini iki binli yılların başında görüyoruz. Sermaye Piyasası Kurulu, "*Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Tebliğ*"⁷ ile "*Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Tebliği*"⁸ tamamen uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu olarak hazırlamıştır. Bu iki oluşumun hemen ardından, uluslararası muhasebe standartlarının tamamının ülkemiz sermaye piyasasında menkul kıymetleri işlem gören işletmelerde uygulanacak şekilde hazırlık çalışmaları sürdürülmüş ve bu standartların tamamının 2004 yılının başından itibaren yürürlüğe girecek şekilde kamuya duyurulmuştur⁹. Bir bütün olarak yapılan bu düzenlemenin uluslararası muhasebe standartları ile karşılaştırılmasında Tablo-1'deki durum ortaya çıkmaktadır. Buna göre, uluslararası muhasebe standartlarının hemen hemen tamamı 2004 yılının başından itibaren ülkemiz sermaye piyasası uygulamalarında etkili olmaya başlayacağını söylemek mümkündür.

Bu konuda yapılan düzenlemenin temel gerekçesini aşağıdaki özetlemek mümkündür:¹⁰

"Finansal piyasaların küreselleşmesi, çokuluslu şirketlerin ortaya çıkması, uluslararası bağımsız denetim kuruluşlarının küresel piya-

7 28.11.2001 tarih ve 24597 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yürürlük tarihi ise 17.01.2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklik düzenlemesiyle 2003 yılının başından başlayacak şekilde değiştirilmiştir.

8 13.11.2001 tarih ve 24582 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

9 Ayrıntılı bilgi için bakınız: 15.11.2003 tarih ve Mükerrer 25290 sayılı Resmi Gazete.

10 Bkz: www.spk.gov.tr, 25.11.2003

salaradaki etkinliği ve rekabeti, farklı ülke bloklarınca ekonomik bir -
lik oluşturma hedefleri ve uluslararası alanda muhasebe kayıtların -
da tespit edilen usulsüzlükler ilişkin olarak ortaya çıkan skandallar,
muhasebe düzenlemelerinin güncelleştirilmesi gerekliliğini ortaya
ıkarılmıştır.

Özellikle, Avrupa Birliğinin, hisse senetleri borsalar ve diğer teşki -
latlanmış piyasalarda işlem gören tüm işletmelerin konsolide mali
tablolarının en geç 01.01.2005 tarihinden itibaren **Uluslararası
Muhasebe Standartları (UMS)**, yeni adıyla **Uluslararası Finansal
Raporlama Standartları (UFRS)**, ile uyumlu olarak hazırlanması -
nı zorunlu tutmuş olması, Uluslararası Menkul Kıymetler Komis -
yonları rgtnn (IOSCO) uluslararası kabul görmüş muhasebe
standartlarının oluşturulmasında Uluslararası Muhasebe Standart -
ları Kurulu'nun (IASB) alışmalarını destekleme politikasını be -
nimsemesi ve bu amaçla kendisine ye düzenleyici kuruluşlara o -
kuluslu işletmelerin UFRS'yi kullanmalarına izin vermelerine iliş -
kin bir tavsiye kararının bulunması, lkemizin Avrupa Birliği için
tam üyelik başvurusu yapmış olması ve bu konudaki kararlılığı ile
Uluslararası Para Fonuna (IMF) verilen 30.07.2002 tarihli Niyet
Mektubunda Kurulumuzun UFRS'yi uygulamaya koyacağının be -
lirtilmif olması, Kurulumuzun Muhasebe Standartlarının UFRS ile
uyumunun sağlanması için yapılan çalışmalara hız kazandırmıştır.

Ayrıca, IASB ile Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB)
arasında 18.09.2002 tarihinde imzalanan Norwalk Mutabakatı ile
UFRS ile Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP) ara -
sındaki farklılıkların giderilmesi ve hem ulusal hem de uluslarara -
sı finansal raporlamada kullanılacak yüksek kaliteli ve uyumlu mu -
hasebe standartlarının geliştirilmesi hususunda anlaşmaya varıl -
mıştır.

Kurulumuz, Sermaye Piyasası Kanununun verdiği yetki ve görevler çerçevesinde, piyasanın tam, zamanında, doğru ve güvenilir bir şekilde bilgilendirilmesi sürecinde muhasebe ve raporlama standartlarını en önemli araçlardan birisi olarak görmekte olup, yatırımcıların yatırım kararlarını alırken kullanacakları mali tabloların işlemlerin gerçek durumlarını yansıtmasına yönelik düzenlemeler yapmaktadır.

Bu kapsamda; kamuyu aydınlatma genel amacına hizmet etmek üzere üretilen muhasebe standartları, Kurulumuzun XI seri numaralı Tebliğlerinde, özellikle Seri:XI, No:1 sayılı "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliği"nde düzenlenmiştir."

TABLO 1
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTLARI (UFRS) ve BU STANDARTLARA KARŞILIK
GELEN "SERMAYE PİYASASINDA MUHASEBE
STANDARTLARI HAKKINDA TEBLİĞ" İN KISIMLARI

KISIM NO	Tebliğ Kısımlarında Düzenlenen Konular	UFRS	IFRS Başlığı
Kısım 1	Mali Tablolara İlişkin Genel İlkeler	-	Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements (Finansal Tabloların hazırlanması ve Sunulmasında Genel Çerçeve)
Kısım 2	Mali Tabloların Sunumu	UFRS 1	Presentation of Financial Statements (Finansal Tabloların Sunulması)
Kısım 3	Ara Mali Tablolar	UFRS 34	Interim Financial Reporting (Ara Dönem Finansal Raporlama)
Kısım 4	Nakit Akım Tablosu	UFRS 7	Cash Flow Statements (Nakit Akım tablosu)
Kısım 5	Hasılat	UFRS 18	Revenue (Hasılat)
Kısım 6	Stoklar	UFRS 2	Inventories (Stoklar)
Kısım 7	Maddi Varlıklar	UFRS 16	Property, Plant and Equipment (Maddi Duran varlıklar)
Kısım 8	Maddi Olmayan Varlıklar	UFRS 38	Intangible Assets (Maddi Olmayan Duran Varlıklar)

Kısım 9	Varlıklarda Değer Düşüklüğü	UFRS 36	Impairment of Assets (Varlıkların Değer Kaybetmesi)
Kısım 10	Borçlanma Maliyetleri	UFRS 23	Borrowing Costs (Borçlanma Maliyetleri)
Kısım 11	Finansal Araçlar	UFRS 32	Financial Instruments: Disclosure and Presentation (Finansal Araçların Açıklanması ve Sunulması)
		UFRS 39	Financial Instruments: Recognition and Measurement (Finansal Araçların Ölçülmesi ve Tanınması)
Kısım 12	İşletme Birleşmeleri	UFRS 22	Business Combinations (İşletme Birleşmeleri)
Kısım 13	Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar, Müşterek Yönetime Tabi İşletmeler ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi	UFRS 27	Consolidated Financial Statements and Accounting for Investments in Subsidiaries (Bağlı Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi ve Konsolide Mali Tablolar)
		UFRS 28	Accounting for Investments in Associates (İştirak ve Bağlı menkul Kıymet Yatırımlarının Muhasebeleştirilmesi)
		UFRS 31	Financial Reporting of Interests in Joint Ventures (Müşterek Yönetime Tabi İş Ortaklıkları ve Konsorsiyumlarda Finansal Raporlama)
Kısım 14	Kur Değişiminin Etkileri	UFRS 21	The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates (Kur Değişimlerinin Etkileri)

Kısım 15	Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesi	UFRS 29	Financial Reporting in Hyperinflationary Economies (Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama)
Kısım 16	Hisse Başına Kazanç	UFRS 33	Earnings Per Share (Hisse Başına Kazanç)
Kısım 17	Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar	UFRS 10	Events After the Balance Sheet Date (Bilanço Tarihinden Sonraki Önemli Olaylar)
Kısım 18	Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar	UFRS 37	Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets (Karşılıklar, Şarta Bağlı Varlıklar ve Şarta Bağlı Yükümlülükler)
Kısım 19	Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklik ve Hatalar	UFRS 8	Net Profit or Loss for the Period, Fundamental Errors and Changes in Accounting Policies (Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Önemli Değişiklikler ve Hatalar)
Kısım 20	Kiralama İşlemleri	UFRS 17	Leases (Kiralama İşlemleri)
Kısım 21	İlişkili Taraflar	UFRS 24	Related Party Disclosures (İlgili Taraf İşlemlerinin Açıklanması)
Kısım 22	Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması	UFRS 14	Segment Reporting (Bölümsel Finansal Raporlama)

Kısım 23	Banka ve Benzeri Finansal Kuruluşların Mali Tablolarının Kamuya Açıklanması	UFRS 30	Disclosures in the Financial Statements of Banks and Similar Financial Institutions (Banka ve Benzeri Finansal Kurumların Finansal Tablolarının Kamuya Açıklanması)
Kısım 24	İnşaat Sözleşmeleri	UFRS 11	Construction Contracts (İnşaat Sözleşmeleri – Yıllara Sair İşler)
Kısım 25	Durdurulan Faaliyetler	UFRS 35	Discontinuing Operations (Durdurulan Faaliyetler)
Kısım 26	Devlet Teşvik ve Yardımları	UFRS 20	Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance (Devlet Teşvikleri ile Devlet Yardımlarının Muhasebeleştirilmesi)
Kısım 27	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	UFRS 40	Investment Property (Yatırım Amaçlı Mülkler)
Kısım 28	Kurum Kazancı Üzerinden Hesaplanan Vergiler	IFRS 12	Income Taxes (gelir Vergilerinin Muhasebeleştirilmesi)
Kısım 29	Çalışanlara Sağlanan Faydalar	UFRS 19	Employee Benefits (Çalışanlara Sağlanan faydaların Muhasebeleştirilmesi)
Kısım 30	Emeklilik Planları	UFRS 26	Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans (Emeklilik Planlarının Muhasebeleştirilmesi)
Kısım 31	Tarımsal Faaliyetler	UFRS 41	Agriculture (Tarım)

Kısım 32	Mali Tablo ve Raporların Açıklanması, Kurula ve Borsaya Gönderilmesi	-	-
Kısım 33	İlk Dönem Mali Tablolar	-	-
Kısım 34	Muhtelif Hükümler	-	-

1.2. Bankacılık Uygulamaları ve Uluslararası Muhasebe Standartları

Ülkemiz bankacılık ve diğer finans sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların gözetimi yakın geçmişe kadar Hazine Müsteşarlığı ile T.C. Merkez Bankası'nda idi. Dolayısıyla, bu sektördeki finansal raporlama, diğer bir ifade ile bu kurum ve kuruluşların muhasebe düzenlemeleri, çoğu zaman T.C. Merkez Bankası'nın da görüşü alınarak Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenirdi. Bankacılık sektörü için muhasebeleştirme ve finansal raporlama işlemleri Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlendikten sonra Türkiye Bankalar Birliği tarafından yönergelere dönüştürülerek uygulamaya konuldu. Türkiye Bankalar Birliği'nin bu konudaki görev ve sorumlulukları devam etmektedir; ancak, Hazine Müsteşarlığı'nın bu konudaki yetkileri, Bankalar Kanununda yapılan değişiklikler sonucu BDDK Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na¹¹ aktarılmış durumdadır. Dolayısıyla günümüz itibarıyla yürürlükte bulunan Bankacılıkta Muhasebe Uygulamaları, BDDK tarafından getirilen düzenlemeler kapsamında bulunmaktadır.

Bankacılık sektöründe muhasebe uygulamaları ile ilgili geçmişte yaşanan en önemli değişim ve gelişim, 1.1.1986 yılında yürürlüğe giren "Bankacılık Tekdüzen Hesap Planı ve Açıklamaları"dır. Bu düzenleme ile bankacılık muhasebe sisteminde önemli bir yeknesak-

11 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, **4389 sayılı Bankalar Kanununun 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca**, söz konusu Kanun ve ilgili diğer mevzuatın, anılan Kanunda gösterilen yetkiler çerçevesinde düzenlemeler de yapmak suretiyle uygulanmasını sağlamak, uygulamayı denetlemek ve sonuçlandırmak, tasarrufların güvence altına alınmasını temin etmek ve Kanunla verilen diğer görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere 23 Haziran 1999 tarihinde, **kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip** olarak kurulmuş olup, 31.08.2000 tarihinde faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz: www.bddk.org.tr, 25.11.2003.

lık, raporlama kolaylığı ve her şeyden önemlisi bir disiplin sağlanmışır Bu düzenleme, kuşkusuz başlangıçta uluslararası gelişmelerden etkilenecek hazırlanmış ve zaman içinde geliştirilmeye devam edilmiştir.

Bankacılık sektöründeki muhasebe uygulamaları, 90'lı yılların ortalarından sonra uluslararası standartları ile bire bir ilişkilerle tanışmıştır Bunlardan ilki¹² finansal duran varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ve konsolidasyon işlemlerine yöneliktir. Bu düzenlemede yer alan şu paragraf, muhasebe uygulamalarının uluslararası muhasebe standartları ile ilişkilendirilmesi açısından oldukça önemlidir.

*"Çeşitli Hükümler Madde 16- Konsolidasyona tabi ortaklıkların mali tablolarının konsolidasyonunda, uygulanacak muhasebe tekniği bakımından, bu Tebliğde yer alan düzenlemeler dikkate alınmasına rağmen çözümlenemeyen bir sorunla karşılaşılması durumunda, bu konuyla sınırlı kalınarak öncelikle **Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun hazırladığı Türkiye Muhasebe Standardı 5** ve konsolide mali tabloların hazırlanması hususundaki **"27 No.lu Uluslararası Muhasebe Standardı"**nda, daha sonra Avrupa Birliği'nin konsolide mali tablolar ile ilgili direktiflerinde yer alan hüküm ve açıklamalara göre konsolidasyon uygulamalarına devam edilmelidir."*

Yukarıdaki paragrafta da açıkça görüldüğü gibi, hem TÜRMOB tarafından oluşturulan TİMUEDESK tarafından yayınlanan 5 no.lu stan-

12 Hazine Müsteşarlığı, "Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" (10.5.1997 tarih ve 22985 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

dart, hem de Uluslararası Muhasebe Standardı No 27, ilk defa T.C.Resmi Gazete’de yer almış ve uygulayıcılar için bağlayıcı hale gelmiştir.

Benzer şekilde, Hazine Müsteşarlığı tarafından 1997 yılının Haziran ayında, Uluslararası Muhasebe Standardı No 29 ve TMMOB tarafından yayınlanan Türkiye Muhasebe Standardı No 2’den yararlanılarak hazırlanan ve Türkiye Bankalar Birliği aracılığıyla bankalara gönderilen "Bankacılıkta Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama" isimli tebliğ taslağında da benzer bir paragraf yer almıştır. Ancak, bu taslak daha sonra tebliğ haline getirilemeyip, sadece ihtiyari olarak uygulamada yer almıştır.

Bankacılık sektöründe uluslararası muhasebe standartlarının tümünden etkili olması 2002 yılının sonuna rastlamaktadır. Bu tarihten itibaren uluslararası muhasebe standartlarının bankacılık sektörü ile ilgili olanların tamamının yürürlükte olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda BDDK tarafından yayınlanan tebliğlerin¹³ listesi Tablo 2’de yer almıştır.

13 Bu tebliğlerden bazıları, 22.06.2002 tarih ve Mükerrer 24793 ve diğerleri 31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

TABLO-2

BDDK MUHASEBE STANDARTLARI	
1 Sayılı Tebliğ -	Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi Standardı
2 Sayılı Tebliğ -	Maddi Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
3 Sayılı Tebliğ -	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
4 Sayılı Tebliğ -	Kiralama İşlemlerine İlişkin Muhasebe Standardı
5 Sayılı Tebliğ -	Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubuyla Yaptığı İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
6 Sayılı Tebliğ -	Banka Birleşme ve Devirleri ile Bankalarca İktisap Edilen Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
7 Sayılı Tebliğ -	Varlıklardaki Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardı
8 Sayılı Tebliğ -	Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
9 Sayılı Tebliğ -	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Dipnotlarda Açıklanması Standardı
10 Sayılı Tebliğ -	Banka Çalışanlarının Haklarının Muhasebeleştirilmesi Standardı
11 Sayılı Tebliğ -	Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı
12 Sayılı Tebliğ -	Dönem Net Kâr/Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarında Yapılan Değişikliklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
13 Sayılı Tebliğ -	Bilanço Tarihinden Sonra Ortaya Çıkan Hususların Muhasebeleştirilmesi Standardı
14 Sayılı Tebliğ -	Mali Tabloların Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı - Ekli Tablo
15 Sayılı Tebliğ -	Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
16 Sayılı Tebliğ -	Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı
17 Sayılı Tebliğ -	Kamuya Açıklanacak Mali Tablolar İle Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standardı ve Eki Tablolar

1.3. Vergi Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları

Vergi mevzuatı, ülkemizde muhasebe uygulamalarının hem gelişmesinde hem de yaygınlaşmasında önemli bir yer tutmuştur. Hatta, vergi mevzuatı muhasebe uygulamaları ile bu denli içli-dışlı olma saydı, ülkemiz muhasebe uygulamalarının gelişemeyip hep gerilerde kalacağını iddia etmek de mümkündür.

Sermaye piyasası uygulamaları, bankacılık ve benzeri mali sektör kuruluşları ile kamu kesimi teşebbüsleri dışında kalan işletmelerin muhasebe uygulamalarının gelişmesinde vergi mevzuatı geçmişte ve günümüzde her zaman yönlendirici olmuştur. Bu konudaki kilometre taşlarından ilki Katma Değer Vergisi Mevzuatı¹⁴ olmuştur. Katma değer vergisinin uygulamaya girmesi ile işletmeler, vergi dairesine ayda bir beyan verme durumunda kalması, işletmelerin sağlıklı muhasebe uygulamalarına sahip olmasını zorunlu kılmıştır

Söz konusu işletmelerin muhasebe sistemlerinde çok önemli değişiklikler yapılmasını sağlayan kuşkusuz Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği¹⁵ olmuştur. Bu köklü düzenlemelerin başlangıcı, 7 Eylül 1991 tarihinde yürürlüğe giren 3762 sayılı yasa ile Maliye Bakanlığı'na bu konuda verilen yetki olmuştur. Bakanlık söz konusu yetkisini kullanarak, düzenleme kapsamına giren işletmelerin muhasebe uygulamalarının gelişmesine ve uluslararası uygulamalarla tanışmasına neden olmuştur.

Ülkemizde ilk defa bu düzenleme ile, muhasebe kavramı ile vergi

14 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, 25.10.1984 tarihinde kanunlaşmış ve 02.11.1984 tarih ve 18563 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak 1.1.1985 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

15 Söz konusu tebliğlerin ilki 26.12.1992 tarih ve Mükerrer 21447 sayılı Resmi gazete'de yayınlanmış ve söz konusu işletmeler için 1.1.1994 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulanmaya başlanmıştır.

kavramının ayrı kavramlar olduğu Maliye Bakanlığı tarafından Resmî Gazete aracılığı ile yayınlanmış oldu. Söz konusu düzenlemenin ilkinde yer alan bir paragraf aşağıdaki gibidir:

Yapılan Düzenlemenin Vergi Mevzuatı İle İlişkisi ve Yaptırımı

"Bu düzenleme kapsamında bulunan işletmeler, muhasebe sistemlerini bu Tebliğ ve Ekinde öngörülen kurallara uygun olarak yürütmektedirler. Ancak vergiye tabi kârın tespiti aşamasında vergi kanunlarında yer alan özel hükümleri bulundurmamak zorundadırlar. Diğer bir anlatımla, bu düzenlemede yer alan kavram ve ilkeler ile mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasına ilişkin esaslar çerçevesinde düzenlenecek mali tabloların tekliği değiştirilemez olup; işletmeler söz konusu mali tablolardan hareketle vergiye tabi safî kazancın tespitinde vergi mevzuatı uyarınca istenilen bilgileri sağlayacak şekilde gerekli düzenleme ve hesaplamaları yapacaklardır."

Bu paragrafta yer alan hüküm, muhasebe uygulamalarının vergi uygulamalarına hizmet etmesinin yanında işletmecilik hayatına da hizmet etmesi gerektiğini ortaya koymuştu.

Ayrıca bu düzenleme ile ülkemiz vergi mevzuatı, uluslararası muhasebe uygulamalarına ilk defa atıfta bulunulmuştur. Konu ile ilgili paragraf aşağıdaki gibidir:

"MALİ TABLOLAR İLKELERİ :

"Mali tablolar ilkeleri, temel mali tabloların düzenlenmesinde işletmeler tarafından uygulanacak kuralları ifade eder.

"Bu düzenlemede yer almayan konularda, daha sonra yayımlanacak muhasebe standartlarına, yoksa muhasebe kavramlarına uygun olarak öncelikle, işletmenin içinde bulunduğu sektör de söz konusu işletme büyüklüğü için yaygın olarak kullanılan, bunun da uygulan-

madığı hallerde uluslararası standartlarda benimsenen esaslara uyulur."

Ayrıca bu düzenleme ile, uzun yıllardan beri vergi beyannamelerine ek olarak, muhasebe uygulamalarından sadece kar-zarar tablosu ve bilanço alınırken, nakit akım tablosu, fon akım tablosu gibi diğer tabloların hazırlanarak raporlanması da yaygın bir şekilde gündeme gelmiştir.

Ancak, uluslararası muhasebe standartlarının vergi mevzuatı ile bir bir tanışması 9.4.2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildikten sonra 24.4.2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren ve çeşitli vergi kanunlarında bazı değişiklikleri veya eklemeleri gündeme getiren 4842 sayılı Kanun ile olmuştur. Bu kanun ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na Mükerrer 290.madde eklenmiş ve bu ekleme işleminin gerekçesi olarak "finansal kiralama ile ilgili vergisel düzenlemelerin konu ile ilgili Uluslararası Muhasebe Standartlarında belirlenmiş muhasebe kurallarına uygun hale getirilmesi"nden¹⁶ söz edilmiştir. Benzer açıklamalar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan¹⁷ 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Mükerrer 298.maddesinin değiştirilmesini öngören enflasyon muhasebesi uygulamaları ile ilgili Kanun Taslağı'nın gerekçesinde de vardır Söz konusu gerekçede yer alan ilgi çekici paragraf aşağıdaki gibidir:

"Vergi kanunlarımızda enflasyonun etkilerinin giderilmesi ile ilgili çok sayıda hüküm olmakla birlikte, birbirleriyle uyumlu olmamaları ve uluslararası kabul görmüş standartlardan da uzak olmaları bu dağınık yapının tutarlı ve uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilmesi zorunlu kılmaktadır."

16 Bakınız Dipnot 2.

17 Bkz.: T.C.Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 18.9.2003 tarih ve 4292 sayılı yazısı.

Yukarıda yer alan paragraftaki ifade oldukça açıktır ve vergi mevzuatına dayalı muhasebe uygulamaları ile uluslararası muhasebe uygulamaları arasında farklılıkların olduğu ve bu farklılıkların giderilmesi gerektiği ortaya konulmuştur. Dolayısıyla gelecekte vergi mevzuatı kapsamında bulunan ve muhasebe uygulamalarını yönlendiren unsurlarda, uluslararası muhasebe uygulamaları yönünde çeşitli değişimlerin yaşanacağını beklemek mümkün görünmektedir.

1.4. TÜRMOB, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ve TİMUDSK, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu ve Uluslararası Muhasebe Standartları

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1989 yılına kadar, ülkemizde muhasebe mesleğinin yasal bir statüye kavuşması için pek çok girişimde bulunulmuş, bunların pek çoğu kanunlaşmamış, kanunlaşmalar ise uygulamaya dönüştürülemeden ortadan kalkmıştır. 1.6.1989 tarihinde T.B.M.M.'nde kabul edilerek kanunlaşan ve 13.5.1989 tarih ve 20194 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 3568 sayılı **Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu**, ülkemiz muhasebe uygulamalarının gelişmesinde ne önemli kilometre taşlarından bir değerini oluşturmaktadır.

Bu kanunun amacı, kanunun birinci maddesinde aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

"İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmî mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek meslekî standartları gerçekleştirmek üzere, "Serbest Muhasebecilik", "Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik" ve "Ye-

minli Malî Müşavirlik" meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemek"

Bu kanunun uygulamaya girmesi sonucunda oluşturulan TÜRMOB, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği, ülkemiz muhasebe uygulamalarının geliştirilmesi ve uluslararası platformdaki düzeyi yakalaması için¹⁸ Şubat 1995'de TМУDESK, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nu kurmuş ve uluslararası muhasebe standartlarının ülkemizde gerek akademik gerekse uygulayıcı çevrelerce tanınmasına ve bu standartlar üzerinde gerek kuramsal gerekse uygulamaların yapılmasına katkıda bulunmuştur

TМУDESK, çalışmaları kapsamında daha ziyade uluslararası muhasebe standartlarının ülkemize adapte edilmesi doğrultusunda hizmet vermiştir. Günümüze kadar, bu kurul tarafından 19 adet Türkiye Muhasebe Standardı yayınlanmış (Tablo-3) ve yayınlanan bu standartlar uluslararası muhasebe standartları ile uyum içinde olmuştur.

18 TÜRKİYE MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURULU (TМУDESK), kuruluş amacı, kuruluş yönergesinin birinci maddesinde "denetlenmiş finansal tabloların sunumunda ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartları ile muhasebe meslek mensuplarının, denetim faaliyetlerini disiplinli yürütebilmeleri için ulusal denetim standartlarını saptamak ve yayınlamak" şeklinde belirlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: www.turmob.org.tr, 24.11.2003.

TABLO - 3

TMUDESK TARAFINDAN YAYINLANMIŞ TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI

TMS 1	Finansal Tabloların Sunuluşu
TMS 2	Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama
TMS 3	Nakit Akış Tabloları
TMS 4	Satışlar ve Diğer Olağan Gelirler
TMS 5	Konsolide Finansal Tablolar
TMS 6	İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi
TMS 7	Yatırımların Muhasebeleştirilmesi
TMS 8	Maddi, Maddi Olmayan Duran Varlıklar ile Özel Tükenemeye Tabi Varlıklar
TMS 9	Amortisman Muhasebesi
TMS 10	Dönem Net Karı veya Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarında Değişiklikler
TMS 11	Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması
TMS 12	Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi
TMS 13	Stoklar
TMS 14	Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi
TMS 15	Araştırma Geliştirme Maliyetleri
TMS 16	Banka Ve Benzeri Finansal Kuruluşların Finansal Tablolarının Kamuya Açıklanması
TMS 17	Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi
TMS 18	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Sözleşmeleri
TMS 19	Karşılıklar,Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler

1.5. Ülkemizdeki Diğer Kurum/Kuruluşlar ve Uluslararası Muhasebe Standartları

Uluslararası muhasebe standartlarının tarihi 1970'li yılların başlarına dayanmaktadır. 1972 yılında Avustralya'nın Sydney şehrinde toplanan Dünya Muhasebe Kongresinde alınan kararların bir sonucu olarak, ismi 2000 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu olarak değiştirilen Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi oluşturulmuştur¹⁹. Söz konusu komite 1974 yılından itibaren uluslararası muhasebe standartlarını yayınlamaya başlamıştır

Söz konusu komite tarafından yayınlanan standartlar, 1990 yılına kadar, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi tarafından Türkçe'ye çevrilerek **İ.Ü.İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergileri**'nde²⁰ yayınlanmıştır

İ.Ü.İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergileri'nde yayınlanan Türkçeleştirilmiş uluslararası muhasebe standartlarına yenileri de eklenerek, 1991 yılında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği tarafından, derneğin o dönemdeki Genel başkanı Prof. Dr. Ahmet Hayri Durmuş'un editörlüğünde bir kitap olarak hazırlanmış ve yayınlanmıştır.

Gerek İ.Ü.İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergilerinde yayınlanan, gerekse Türkiye Muhasebe Uzmanları derneği tarafından Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31)²¹ şeklinde hazırlanan kitap, ülkemiz muhasebe uygulamalarının gelişmesi için önemli katkılarda bulunmuş ve bu konuda yapılan pek çok bilimsel çalışmaya

19 Ayrıntılı bilgi için bkz.: www.iasb.org.uk, 24.11.2003

20 Ayrıntılı bilgi için bkz.: **İ.Ü.İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergileri**, Yıllar: 1974-1990.

21 Ahmet Hayri Durmuş, **Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31)**, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği yayını, 1991.

bir referans kaynak teşkil etmiştir. Ancak her iki ortamda ülkemiz muhasebe uygulamalarının gelişmesi için sunulan standartlar, 1994 yılından itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından önemli değişikliklere tabi tutulmuş ve günümüz itibariyle herhangi bir yararı bulunmayan ve sadece tarihsel birer kaynağı oluşturan durumdadırlar.

2. ÜLKEMİZDE KİRALAMA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI

2.1. Kiralama Türleri

Bu çalışmanın, hedef kitlesine daha yararlı olması için, kiralama türlerinin belirlenmesi ve her birinin tanımlanması uygun görülmüştür.

Kiralama temel olarak iki başlıkta sınıflandırılmaktadır: Finansal Kiralama ve Faaliyet Kiralaması.

Ülkemiz bankacılık uygulamalarını yönlendiren hukuk kurallarına göre finansal kiralama, "*kiralama sözleşmesi ile bir varlığın mülki - yetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm risklerin ile tüm yararların kiracıya bırakılması durumu*"²² olarak tanımlanmaktadır.

Ülkemiz vergi hukuku kurallarına göre finansal kiralama, "*kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediği - ne bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucu - nu doğuran kiralama işlemleri*" dir.²³

Ülkemiz sermaye piyasası hukuku kurallarına göre finansal kirala-

22 BDDK, Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 4 Sayılı Tebliğ: Kiralama İşlemlerine İlişkin Muhasebe Standardı, Madde 4, 22.06.2002 tarih ve Mükerrer 24793 Sayılı Resmi Gazete.

23 4842 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanununa eklenen Mükerrer 290. Madde, 3.Fıkra, 24.4.2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazete.

ma, "kiralama sözleşmesi ile bir varlığın mülkiyetine sahip olmak - tan kaynaklanan tüm riskler ile tüm faydaların kiracıya bırakılma - sı durumu"²⁴ olarak tanımlanmaktadır

Ülkemiz finansal hukuk kurallarının temeli oluşturan bu üç unsurda finansal kiralama hemen hemen aynı anlamda ve aynı kelimelerle tanımlanmıştır. Bu tanımlarda var olan ortak özellikler şunlardır:

- Kiralamaya konu olan varlığın mülkiyetinin devri söz konusu olmayabilecektir.
- Kullanım hakkı ve bu hakkın kullanılması sonucu ortaya çıkacak olan riskler ve faydalar, kullanım hakkını elinde bulunduran kiracıya bırakılmış olması gerekir.

Yine ülkemizde hakim bu üç temel hukuk unsuruna göre, *finansal kiralama dışındaki kiralama işlemleri faaliyet kiralaması* olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Sermaye Piyasası Uygulamalarında Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

Çalışmanın önceki kısımlarında da belirtildiği gibi, ülkemizdeki sermaye piyasası uygulamaları, ülkemiz muhasebe uygulamalarının gelişmesinde önemli etkilere sahiptir. Bu doğrultuda, finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında, sermaye piyasası mevzuatı kapsamında getirilen kuralların, usul ve esasların uygulamada etkili olması beklenmektedir.

Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin en güncel kurallar, usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından 15.11.2003 tarih ve Mükerrer 25290 sayılı Resmi

24 SPK, Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ, (Seri: XI, No: 25), Kısım 20, 15.11.2003 tarih ve Mükerrer 25290 sayılı Resmi Gazete.

Gazete’de yayınlanan "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ, (Seri: XI, No: 25),"in Kısım 20’de ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu düzenlemeye göre, menkul kıymetleri ülkemiz sermaye piyasasında işlem gören işletmeler, finansal tablolarını hazırlayıp kamu oyuna sunarken, 1.1.2004 tarihinden itibaren bu düzenlemeyle getirilen kurallara uygun davranacaklardır.

Sermaye piyasası uygulamalarında etkili olacak kurallara göre finansal kiralama olarak kabul edilecek durumlar aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

- a) *Kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süresinin bitiş tarihinde kiracıya geçeceğinin öngörülmesi,*
- b) *Kiracıya, kiralanan varlığı, opsiyonunun kullanım tarihinde oluşması beklenen makul değerinden oldukça düşük bir bedelle satın alma opsiyonu verilmesi ve bu nedenle, kiralamanın başlangıcı itibariyle, normal şartlar altında kiracı tarafından bu opsiyonun kullanılacağı beklenmesi,*
- c) *Mülkiyet kiracıya geçmeyecek bile olsa, kira süresinin kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsaması,*
- d) *Sözleşmenin başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinin en az varlığın makul değerine eşit olması,*
- e) *Kiralama konusu varlığın büyük değişiklikler yapılmaksızın kiracıdan başkası tarafından kiracıdan başkası tarafından kullanılmayacak şekilde özel bir yapıda olması.*

Ayrıca, aksini gerektirecek özel durumlar olmadıkça, bir kiralama sözleşmesinde aşağıdaki hususların birlikte veya tek başına olması

durumunda ilgili sözleşme finansal kiralama sözleşmesi olarak kabul edilir.

- a) *Kiracının kiralama işlemini fesih edebilmesi durumunda, kira ya verenin fesihden doğan zararların kiracı tarafından karşılanması,*
- b) *Hurda değerın makul değerindeki değişikliklerden kaynaklanan kazanç veya kayıpların kiracıya ait olması,*
- c) *Kiracının, sembolik bir bedelle bir dönem daha kiralamayı sürdürme hakkının bulunması.*

SPK Hukukuna Göre Finansal Kiralamanın Kiracı Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

Finansal kiralama işlemine konu olan varlıklar, kiracının bilançosunda, ilgili varlığın makul değeri ile asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı üzerinden aktifte bir varlık, pasifte ise eşit tutarda bir yükümlülük olarak izlenir. Asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinin hesaplanmasında, kiralamadaki zımnî faiz oranı; bunun tespit edilememesi durumunda ise kiracının marjinal borçlanma faiz oranı esas alınır. Mali tabloların Cari/cari olmayan ayrımı yapılarak sunulduğu durumlarda, bu şekilde oluşan kira borçları da diğer borçlarla aynı şekilde kısa veya uzun vadeli yükümlülükler içinde izlenir.

Kira borçları ile kiralanan varlığın aktifte izlenen değeri birbirinden mahsup edilmez.

Finansal kiralama, kiracı tarafından yapılan kiralamanın başlangıç maliyetleri aktive alınan varlığın maliyetine dahil edilir.

Kira ödemeleri borçlarda bir indirim ve finansman giderleri olarak

ikiye bölünür. Finansman giderleri, kira süresi içindeki dönemlere, her bir dönem için geriye kalan borç bakiyesine sabit bir dönemsel faiz oranı üretecek şekilde belirlenerek dağıtılır. Kira ödemelerinin finansman giderleri dışındaki kısmı ilgili kira borç tutarından indirilir.

Bu şekilde aktifte izlenen varlıkların amortismanı, diğer benzer varlıklar için uygulanan politikalara uygun olarak kiracı tarafından ayrılır. Kira süresinin kiralanan varlığın faydalı ömründen kısa olması ve kira süresi sonunda ilgili varlığın kiracı tarafından satın alınmasının makul şekilde kesin olmadığı durumlarda, aktifte yer alan kiralanan varlık kira süresi içinde; kiralanan varlığın faydalı ömrünün kira süresinden kısa olması durumunda ise faydalı ömrü içinde itfa edilir.

İlgili varlık için ayrılan amortisman ile kira ödemeleri tutarı aynı olmak zorunda olmadığından, kiralamanın başlangıcından sonra finansal kiralama ile alınan varlıkların net tutarı ile bu varlıklar netleriyle oluşturulan borçlar eşit olmayabilir.

"Varlıklarda Değer Düşüklüğü" ile ilgili SPK Hukuku kurallar, finansal kiralama çerçevesinde kiralanan varlıklar için de geçerlidir.

SPK Hukukuna Göre Finansal Kiralamanın Kiralayan (Kiraya Veren) Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

Finansal kiralamada, kiraya veren, kiralama konusu varlığı mali tablolarından çıkarıp, net kira yatırımı tutarına eşit bir alacak olarak mali tablolarında izler.

Finansal kiralama ile ilgili finansman geliri, kiraya verenin finansal kiralama kapsamındaki net yatırımına sabit bir dönemsel getiri getirecek şekilde belirlenir. Hizmet maliyetleri hariç, alınan kira

ödemeleri ana para ve kazanılmamış finansman gelirlerini azaltacak şekilde brüt kira yatırımının tutarından düşülmür.

Kiraya verenin kiralamadaki brüt yatırımının belirlenmesinde kullanılan garanti edilmemiş hurda değer ile ilgili tahminler düzenli olarak gözden geçirilir ve bunda bir azalma olduğu tespit edilirse, gelir tablosu ile ilişkilendirilen finansman gelirleri tutarı bu azalmaya göre yeniden hesaplanır ve ilgili döneme kadar olan birikmiş tutar topluca gelir tablosu ile ilişkilendirilir.

Kiralamanın müzakeresi ve ayarlanması sırasında kiralamanın başlangıç maliyetleri oluşabilir. Kiralamanın başlangıç maliyetleri, harç, vergi, komisyon gibi giderler ile kiralamanın müzakeresi ve ayarlanması ile doğrudan ilgili marjinal maliyetleri kapsar. Finansal kiralama için yapılan ve finansal gelir yaratmak için katlanılan direkt maliyetler (başlangıç maliyetleri) ya gerçekleştiği anda gider yazılır ya da kiralama alacakları içinde izlenir ve böylelikle kira süresi boyunca mali tablolara alınacak gelirin miktarının azalması sağlanır.

Özellikler

Gerek kiracı gerekse kiraya veren açısından, finansal kiralama sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili olarak yukarıda verilen açıklamalardan çıkarılabilecek dersler veya ortaya konabilecek özellikler şunlardır:

1. Her şeyden önce olayların ne şekilde muhasebeleştirileceği veya hangi hesaplara kaydedileceği üzerinde değil, sonuçların hangi mali tabloda ve ne şekilde raporlanması gerektiği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak, yapılan ek açıklamalarda, *brüt kira yatırımı tutarı, net kira yatırımı ve kazanılmamış finansman gelirleri* kavramlarından söz edilmektedir.

2. Yukarıda yer alan açıklamalarda "makul değer" kavramı yer almaktadır. Yine SPK Hukukuna göre makul değer, "*bilgi ve istekli taraflar arasında, herhangi bir ilişkiden etkilenilmeyecek şartlar altında, bir varlığın el değiştirebileceği fiyatı veya yükümlülüklerin yerine getirilmesinde esas teşkil edecek meblağ*" olarak tanımlanmıştır.
3. Kiralama konusu varlığın **makul değeri** ise "*kiraya verenin söz konusu varlığın üreticisi olması durumunda o malın (peşin !) satış fiyatı, aksi durumda kiraya verene olan maliyetidir. Ancak, kiraya verme ile elde etme arasında önemli bir zaman geçmişse, makul değer, kiraya verme tarihindeki piyasa koşulları dikkate alınarak belirlenecektir. Makul değer belirlenmesinde kiraya verenin bilgisinden de yararlanılacaktır. Makul değer belirlenmesinde finansman giderleri ile miktar ve fiyat istisnaları da dikkate alınacaktır.*"
4. Yukarıdaki açıklamalarda "hurda değeri" kavramı yer almaktadır. SPK Hukukuna göre hurda değer, "*kiralamanın başlangıcı itibariyle, kira süresi sonunda işletme tarafından kiralama konusu varlıktan elde edilmesi beklenen makul değer kiralama konusu varlığın hurda değeri*"ni oluşturmaktadır.
5. Söz konusu açıklamalarda yer alan "zımnî faiz oranı" ise şu şekilde tanımlanmaktadır: "*Kiralamanın başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemeleri ile (taraflarca) garanti edilmemiş hurda değer toplamını, kiralanan varlığın makul değeri ile başlangıç maliyetlerinin toplamına eşitleyen iskonto oranı*" dır.

2.3. Bankacılık Uygulamalarında Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

Çalışmanın önceki kısımlarında da belirtildiği gibi, ülkemizdeki bankacılık uygulamaları, ülkemiz muhasebe uygulamalarının gelişmesinde sermaye piyasası uygulamaları kadar etkili olmasa da, yine de bir katkısı vardır. Bu doğrultuda, finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında, bankacılık uygulamasında getirilen kuralların, usul ve esasların uygulamada örnek alınması beklenmektedir.

Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin en güncel kurallar, usul ve esaslar, BDDK tarafından "Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 4 Sayılı Tebliğ: Kiralama İşlemlerine İlişkin Muhasebe Standardı," 22.06.2002 tarih ve Mükerrer 24793 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 31.12.2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Tebliğ ile düzeltilerek 1.10.2002 tarihinden geçerli olacak şekilde yürürlüğe girmiştir.

Bankacılık uygulamalarında etkili olacak kurallara göre finansal kiralama olarak kabul edilecek durumlar aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

- a) *Kiralama süresinin sonunda varlığın mülkiyeti kiracıya devrediliyor olması,*
- b) *Kira sözleşmesi, kiracıya varlığı rayiç değerinin önemli ölçüde altında bir fiyata satın alma seçeneği sunuyor olması,*
- c) *Kiralama süresi, varlığın kiralama süresi sonunda devredilemeyeceği durumlar da dahil olmak üzere, varlığın ekonomik ömrünün büyük bölümünü kapsıyorsa,*

- d) Kiralama işleminin başlangıcında kira ödemelerinin bugünkü değeri en az varlığın rayiç değerini oluşturuyor olması
- e) Finansal kiralama konusu varlığın, herhangi önemli bir değışiklik yapılmadan yalnızca kiracı tarafından kullanılabilme özelliği olması.

Bankacılık Hukukuna Göre Finansal Kiralamanın Kiracı Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

Bir finansal kiralamanın başlangıç tarihinde, işlem, kiracının aktifinde bir varlık, pasifinde ise bir borç olarak kaydedilir. Bilançoda varlık ve borç olarak yer alan bu tutarın tespitinde, varlığın rayiç değeri ile kira ödemelerinin bugünkü değerinden küçük olanı esas alınır.

Kiralanan varlıklarla ilgili olarak ortaya çıkan borçlar, finansal kiralama varlıklarında bir indirim olarak bilançoda gösterilmez. Borçların pasifte kısa ve uzun vadeli yabancı kaynak olarak sunulması durumunda, kiralamadan doğan borçların da bu ayrıma uygun olarak bilançoda raporlanması gerekir.

Kiralama sözleşmelerinin yapılması veya güvenceye alınması durumunda katlanılan doğrudan maliyetlerden finansal kiralama işlemiyle ilgili olan tutarlar, finansal kiralama yoluyla edinilen varlıkların maliyetine eklenerek aktifleştirilir.

Kira ödemeleri, kiralamadan doğan finansman maliyetlerini ve kiralamaya konu varlığın tutarının o döneme isabet eden kısmını içerir. Kiralamadan doğan finansman maliyetleri, kiralama süresi boyunca sabit bir faiz oranı oluşturacak şekilde dönemlere yayılır.

Finansal kiralama işlemi her muhasebe döneminde faiz giderine ek

olarak amortisman tabi varlıklar için amortisman giderine yol açtığından, muhasebeleştirilen amortisman Maddi Duran Varlıkla - rın Muhasebeleştirilmesi Standardında belirlenen esaslara uygun olarak hesaplanmalıdır. Kiralama süresinin bitiminde, varlığın mülkiyetinin kiracıya geçeceğine ilişkin belirsizlik varsa, varlığın kiralama süresi veya varlığın ekonomik ömür süresinden kısa olan esas alınarak varlık tümüyle amorti edilir.

Finansal kiralama yoluyla edinilen varlıklarla ilgili amortisman gi - derleri ile finansman maliyetlerinin toplamı genellikle dönem için - deki kira ödemelerine eşit değildir. Kira ödemeleri bir gider olarak nitelendirilmediğinden gelir tablosuna yansıtılmaz ve ilgili borç - lardan düşülür.

Finansal kiralama yoluyla edinilen varlıkların değerinde azalma meydana gelmiş ve varlıklardan gelecekte beklenen yarar, varlığın defter değerinden daha düşükse, kiralanan varlıklar net gerçekte - şebilir değeri ile değerlendirilir.

Kiralanan bir varlıkta değer düşüklüğü olup olmadığının tespitini - de ve bu değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesinde veya iptal edilmesinde Varlıklardaki Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardı uygulanır.

Bankacılık Hukukuna Göre Finansal Kiralamanın Kiralayan (Kiraya Veren) Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Raporlan - ması

Finansal kiralamaya konu olan bir varlık bilançoda yapılan net kiralama yatırım tutarına eşit bir alacak olarak gösterilir.

Finansal kiralama alacakları, kiralayan açısından yapmış olduğu yatırım ve hizmetler karşılığında alınan ana para ile faiz geliri ola - rak kabul edilir.

Faiz geliri, kiralayanın kiralanan varlıkla ilgili net yatırım tutarı üzerinden sabit bir dönemsel getiri oranı yaratacak şekilde olmalıdır.

Finansal kiralama işlemindeki brüt yatırımının hesaplanmasında kullanılan, tahmini garanti edilmemiş hurda değerler sürekli olarak gözden geçirilerek tahmini garanti edilmemiş hurda değerde kalıcı bir düşüş varsa, kiralama süresi boyunca gelir dağılımı tekrar gözden geçirilerek düzeltilir ve gerçekleşmiş düşüş tutarı, komisyonlar, diğer ödemeler gibi gerçekleştiği anda gider kaydedilir.

Finansal kiralama sözleşmesinin düzenlenmesinde danışmanlık ücretleri, komisyon, vergi, resim ve harçlar gibi finansal kiralama işlemleriyle ilgili gelir yaratmak için kiralayanın katlandığı doğrudan maliyetler gerçekleştiği anda gider olarak kaydedilir veya sözleşme süresince elde edilecek gelirlere indirilmek üzere aktifleştirilir. Aktifleştirme halinde, maliyetler kazanılmamış gelirin bir gider unsuru olarak kabul edilir ve kazanılmamış gelirler döneme yansıtıldıkça buna ilişkin giderler de döneme yansıtılır.

Bankacılık Hukukunda Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhabeseleştirilmesinde Tekdüzen Hesap Planı Unsurları

Bankacılık uygulamalarında, sermaye piyasası uygulamalarından farklı olarak, bankacılık tek düzen hesap planında finansal kiralama işlemlerinin kaydedileceği hesaplar açık bir şekilde belirlenmiş durumdadır. Ancak, bu hesaplar bankacılık uygulamalarında 1997 yılının ortalarından beri kullanılmaktadır. Bu hesaplar ve bu hesaplara ilişkin açıklamalar aşağıda belirtilmiştir.

KİRAYA VERENLER İÇİN

203 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - Y.P.

- 20300 FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI
- 20301 FAALİYET KİRALAMASI ALACAKLARI
- 20302 DİĞER

204 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ (-) -T.P.

205 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ (-) -Y.P

202 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - TÜRK PARASI

Maddi duran varlıkların finansal kiralama, faaliyet kiralaması ve diğer kiralama yöntemlerinden biriyle kiraya konu edilmesi durumunda finansal kiralama sözleşmesine göre belirlenen taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı ile faaliyet kiralamasının döneme isabet eden kısmı bu hesapta izlenir.

Finansal kiralamanın dışında faaliyet kiralaması ile diğer kiralama türlerinin döneme isabet eden kısmı bu hesabın borcuna, 79010 Kiralama Gelirleri hesabına alacak kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır²⁵

25 31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tebliğ ile eklenmiştir.

203 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - YABANCI PARA

202 Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar – T.P. hesabının açıklaması, yabancı para olmak kaydıyla, bu hesap için de geçerlidir.

204 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ (-) – TÜRK PARASI

Finansal kiralama yönteminde, kiralamaya konu varlığın maliyeti ile sözleşmeye göre taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı arasındaki fark bu hesabın alacağında izlenir. Dönemsellik ilkesi gereği tahsil edilen finansal kiralama kira gelirleri bu hesabın borcuna, 598 Diğer Alınan Faizler T.P. hesabına alacak kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır²⁶

Bilançoda, "Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri" kalemi "Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar" kaleminin altında bir indirim kalemi olarak yer alır ve bu iki kalem arasındaki fark net yatırım tutarını ifade eder

205 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ (-) YABANCI PARA

204 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri – T.P. hesabının açıklaması, yabancı para olmak kaydıyla bu hesap için de geçerlidir

26 31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tebliğ ile değiştirilmiştir.

KİRALACILAR İÇİN

352 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - T.P.

- 35200 FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI
- 35201 FAALİYET KİRALAMASI BORÇLARI
- 35202 DİĞER

353 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - Y.P.

- 35300 FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI
- 35301 FAALİYET KİRALAMASI BORÇLARI
- 35302 DİĞER

354 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ (-) - T.P.

355 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ (-) - Y.P.

352 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - TÜRK PARASI

Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı hükümleri çerçevesinde maddi duran varlık için finansal kiralama, faaliyet kiralaması ve diğer kiralama yöntemlerinden biriyle kiracı durumunda olan banka, finansal kiralama sözleşmesine göre belirlenen taksitlendirilmiş toplam borç tutarı ile faaliyet kiralaması borcunun dönemine isabet eden tutarı bu hesapta izlenir.

Finansal kiralamanın dışında faaliyet kiralaması ile diğer kiralama

türlerinin döneme isabet eden kira giderleri bu hesabın alacağına, 882 Diğer Giderler ve Zararlar T.P. hesabının borcuna kaydedilerek dönem giderlerine yansıtılır²⁷

353 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - YABANCI PARA

352 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar – T.P açıklaması, yabancı para olmak kaydıyla bu hesap için de geçerlidir.

354 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ (-) - TÜRK PARASI

Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi Standardında belirtilen esaslara göre ertelenmiş finansal kiralama giderleri bu hesapta izlenir.

Dönemsellik ilkesi gereği ödenecek finansal kiralama giderleri bu hesabın alacağına, 698 Verilen Diğer Faizler T.P. hesabının borcuna kaydedilerek dönem giderlerine yansıtılır²⁸

355 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ (-) - YABANCI PARA

354 Ertelenmiş Finansal Kiralama Giderleri (-) – T.P. hesap açıklaması yabancı para olmak kaydıyla bu hesap için de geçerlidir

27 31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tebliğ ile eklenmiştir.

28 31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tebliğ ile eklenmiştir.

Özellikler

Gerek kiracı gerekse kiraya veren açısından, finansal kiralama sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili olarak bankacılık uygulamalarına ilişkin yukarıda verilen açıklamalardan çıkarılabilecek dersler veya ortaya konabilecek özellikler şunlardır:

1. Her şeyden önce olayların ne şekilde muhasebeleştirileceği ve ya hangi hesaplara kaydedileceği, sonuçların hangi mali tabloda ve ne şekilde raporlanması gerektiği açıkça belirlenmiştir. Bu yönde gerek kiracılar için gerekse kiraya verenler için hesaplar tesis edilmiştir.
2. Yukarıda yer alan açıklamalarda "rayiç değer" kavramı yer almaktadır. Yine Bankacılık Hukukuna göre rayiç değer, "sözleşmeye konu varlığın bilgili ve istekli taraflar arasında muvazadan ayrı olarak el değiştirmesine veya yükümlülüğün yerine getirilmesine esas olmak üzere, öncelikle ilgili varlığın borsa değerini, borsa değerinin oluşmaması durumunda ise değerleme gününde bu tanıma uygun alım-satım değeri" olarak tanımlanmıştır.
3. Söz konusu açıklamalarda yer alan "kiralamanın faiz oranı" ise şu şekilde tanımlanmaktadır: "Kira ödemeleri ile (taraflarca) garanti edilmemiş hurda değer toplamının,bugünkü değerini kiralanan varlığın rayiç değerine eşitleyen iskonto oranı" dır.

2.4. Vergi Mevzuatında Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme

Finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme konusunu, uluslararası muhasebe uygulamaları ile paralel hale getirme kararı, ülkemiz vergi mevzuatına dayalı muhasebe uygulamalarında önemli bir aşama-

dır. Yapılan ve 1.7.2003 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni düzenleme, yukarıda kısaca açıklanmaya çalışılan sermaye piyasası uygulamaları ile bankacılık uygulamaları hemen hemen aynıdır. Dolayısıyla, belki de ilk defa, muhasebe uygulamaları ile ilgili pek çok standart koyucu otorite, bir konuda aynı düşünce ve uygulama birliği içine girmişlerdir.

Söz konusu yeni düzenleme ile ilgili olarak, düzenlemenin T.B.M.M.'ine sevk edilirken belirtilen gerekçe metni aynen aşağıdaki gibidir²⁹:

"Yapılan düzenlemeyle finansal kiralama işlemlerine ilişkin vergisel düzenlemeler bu konuda uluslararası muhasebe standartlarında belirlenmiş muhasebe kurallarına uygun hale getirilmektedir. Bu amaçla yapılan düzenlemeyi aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

- *Bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm risk ve yararların kiracıya devredilmesi sonucunu doğuran kiralama sözleşmeleri finansal kiralama sözleşmeleri olarak tanımlanmaktadır.*
- *Aşağıdaki şartların birinin varlığı halinde kiralama sözleşmesi finansal kiralama olarak kabul edilmektedir.*
 - *İktisadi kıymetin mülkiyetin kiralama dönemi sonunda kiracıya devredilmesi,*
 - *Kiracıya süresi sonunda iktisadi kıymeti kiralama dönemi sonunda düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması,*

29 Bkz: Dipnot 2.

- *Kiralama döneminin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü oluşturması*
- *Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinden büyük olması veya önemli ölçüde yaklaşık bir değeri olması*
- *Doğal kaynakların bulunması ve işletilmesi ile ilgili kiralama - lar ile hakların kiralanmasına yönelik lisans anlaşmaları yapı - lan düzenlemenin kapsamı dışında bırakılmaktadır.*
- *Bina ve arsaların kiralama işlemlerinde kira dönemi sonunda kiracıya mülkiyetin devredilmesi ya da kira dönemi sonunda ki - racıya mülkiyeti düşük bir bedelle satın alma hakkı tanındığı - durumda finansal kiralama kabul edilmektedir.*
- *Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymete ilişkin amor - tisman ayırma kiracıya ait olmaktadır. Yapılan kira ödemeleri anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılacak ve faiz gi - derleri ilgili dönemlerde vergiye tabi gelirin tespitinde indirim konusu yapılacaktır.*
- *Kiralayan (kiraya veren) ise kira ödemelerini anapara geri ödemesi ve faiz geliri olarak ayrıştırarak elde ettiği gelirleri dönemler itibariyle vergiye tabi kazancının tespitinde dikkate alınacaktır.*

Yukarıda, finansal kiralama işlemleri ile ilgili değerlendirme hükümlerinin kanunlaşmasına yönelik gerekçenin tümü yer almıştır. Bu gerekçeye istinaden kanunlaşan finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme hükümlerine tam metin olarak aşağıda yer verilmiştir.

Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme

V.U.K. Mükerrer 290.Madde

(4842 sayılı Kanununun 25'inci maddesiyle eklenen geçici madde Yürürlük; 1.7.2003 tarihinden itibaren yapılacak kiralama işlemlerinde uygulanmak üzere 24.04.2003) 1. Finansal kiralama işlemlerinde, finansal kiralamaya konu olan iktisadî kıymet ile sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlemesi aşağıdaki esaslara göre yapılır. Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadî kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir.

Kiralayan tarafından sözleşmeden doğan alacak, kiralama süresi boyunca yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, kiralama konusu iktisadî kıymet ise, bu iktisadî kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. İktisadî kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadî kıymet iz bedeliyle değerlendirilir ve aradaki fark iktisadî kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulur.

Kiralayan tarafından aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark, gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadî kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadî kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark, normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulur.

2. Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı, bu Kanunun mükerrer 298 inci maddesi ve üçüncü kitabının üçüncü kısmının birinci bölümünde kiralama konusu iktisadî kıymet için belirlenmiş esaslar çerçevesinde yenido değerlendirilmeye ve amortismanına tâbi tutulur.

Kiralayan tarafından, finansal kiralamaya konu iktisadî kıymetin bu maddenin (1) numaralı fıkrasının üçüncü paragrafına göre belirlenen değeri üzerinden amortisman ayrılmaya devam olunur.

Bu madde kapsamında değerlendirilen borç ve alacak tutarları reeskonta tâbi tutulmaz.

Kiracı tarafından finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılır. Ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılır.

Kiralayan tarafından gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanan iktisadî kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir.

3. Bu maddenin uygulamasında aşağıda yer alan tanımlar dikkate alınır.

Finansal Kiralama: Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadî kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.

Kiralama işlemi: iktisadî kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi, kiracıya kira süresi sonunda iktisadî

kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması, kiralama süresinin iktisadî kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsamaması veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadî kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması hallerinden herhangi birinin varlığı durumunda kiralama işlemi finansal kiralama kabul edilir.

Doğal kaynakların araştırılması veya kullanılmasına yönelik kiralama sözleşmeleri ile sinema filmleri, video kayıtları, patentler, kopyalama hakları gibi kıymetlerle ilgili lisans sözleşmeleri bu madde kapsamında değerlendirilmez.

Arazi, arsa ve binalarla ilgili kiralama sözleşmeleri, sadece, sözleşmede kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devri öngörülmüşse veya kiracıya kira süresi sonunda kiralama konusu gayri menkulu düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınmışsa bu madde kapsamında değerlendirilir.

Kira Ödemeleri: Sözleşmeye göre, kira süresi boyunca yapılması gereken kira ödemeleridir. Kira süresi sonunda, kiralama konusu iktisadî kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer de kira ödemesi kabul edilir.

Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadî kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda kira ödemeleri kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri ile satın alma hakkının kullanılmasında durumunda ödenmesi gereken bedelin toplamıdır.

Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri: Kira ödemelerinin, sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranının dikkate alınması suretiyle hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır.

Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadî kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı kullanılır.

Kiralamada Kullanılan Faiz Oranı: Kira ödemeleri ile garanti edilmiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu iktisadî kıymetin rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranıdır.

4. Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulamasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yukarıda hem gerekçesi hem de kanun metni yer alan, 1.7.2003 tarihinden itibaren yürürlüğe giren ve 1.7.12003 tarihinden sonraki işlemlerde geçerli olacak finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme ile ilgili olarak dikkat edilmesi gereken konuları aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür:

- **Finansal Kiralamanın Tanımındaki Değişiklik:** Yukarıda yer alan gerekçeye, kanun metnine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan 319 No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde (Tebliğ'in tam metni Ek-1'de yer almıştır) yer alan açıklamalara göre, muhasebe uygulamalarında, bir sözleşmenin finansal kiralama sözleşmesi olarak kabul edilmesi ve bu yönde işlem yapılması, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na (Kanun'un tam metni Ek-2'de yer almıştır) göre değil, Vergi Usul Kanunu'na 4842 sayılı Kanunla eklenen Mükerrer 290.madde hükümlerine göre olacaktır. Bu yeni düzenlemeye uygun olmayan, ancak 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu göre finansal kiralama sözleşmesi olarak uygun olan durumlarla karşılaşmak mümkün olabilecektir.³⁰ Bu durumda, muhasebeleştirme ve raporlama

30 Ferhat Fahrhan, "Yeni Düzenlenen Finansal Kiralama İşlemlerinin, Bilanço Esası Dışında Defter Tutanlar Açısından Değerlendirilmesi ve Finansal Kiralama Kanunu'na İlişkin Açıklamalar," Yaklaşım, Yıl 11, Sayı 132, Aralık 2003, s. 148.

açısından söz konusu sözleşmenin finansal kiralama olarak kabul edilmesi mümkün olmayabilecektir³¹. Bu durumda **adi kiralama** olarak işlem görmeye devam edecektir.

- **Yürürlük:** Yeni düzenleme 1.7.2003 itibariyle yürürlüğe girmektedir. Dolayısıyla, bu tarihten önce işlerlik kazanmış finansal kiralama işlemlerinin tanımı 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre gerçekleştirilecek, muhasebeleştirme, değerlendirme ve raporlama, bankacılık ve diğer mali sektör kuruluşları dışındaki işletmelerde eskiden olduğu gibi yürütülmeye devam edilecektir. Ancak, bu tarihten sonraki ve bu düzenlemedeki finansal kiralama tanımı kapsamına giren işlemlerin muhasebeleştirilmesi, değerlemesi ve raporlanması, bilanço esasına göre defter tutan tüm işletmeler tarafından yeni düzenlemeye göre yapılacaktır.
- **Bilanço Usulüne Göre Defter Tutma:** Yeni düzenleme, sadece bilanço usulünde defter tutan mükellefleri kapsamına almamakta, aynı zamanda işletme hesabı esasına göre defter tutan işletmelerin finansal kiralama yoluyla edindikleri varlıklar ile ilgili amortisman giderleri ve finansman giderlerini de kapsamaktadır. Buna göre işletme hesabı esasına göre defter tutan ve finansal kiralama işleminde kiracı durumundaki işletmeler yaptıkları ödemelerin tamamını gider olarak kaydetmeyip, bu işlem sonucunda hesaplanacak finansman gideri ve amortisman giderini kayıtlarına alabileceklerdir³².

31 Ali Tuğlu, "4842 Sayılı Yasa'ya Göre Finansal Kiralama İşlemlerinden Doğan Borç ve Alacakların Vergi usul Kanunu Açısından Değerlemesi," Yaklaşım, Yıl 11, Sayı 132, Aralık 2003, s. 77.

32 Ferhat Fahrhan, a.g.m., s. 149.

- **Kiracı ve Kiraya Veren'in Yapacağı İşlemler Tümden Değişti:** Eski uygulamaya göre;
 - a) Finansal Kiralamaya konu olan varlık, kiraya verenin aktifinde değerlendirilip raporlanıyor ve bu varlık üzerinden amortismanı kiraya veren hesaplayıp, muhasebe kayıtlarında gider kaydediyordu. Şimdi durum tüm değişti. Yeni düzenlemeye göre, finansal kiralamaya konu olan varlığın tutarı kadar bir **hak**, kiracı tarafından aktife alınacak, kiracı tarafından yeniden değerlendirilecek ve kiracı tarafından amortismanına tabi tutulabilecek tir.
 - b) Yeni düzenlemeyle, konu ile ilgili olarak işletmelerin vergiye tabi gelir veya kazancın tespitinde dikkate alınacak gelir ve gider kavramlarının tanımı tüm değiştirildi. Eskiden, kiraya veren tarafından düzenlenen faturalardaki hizmet bedeli kiraya veren için gelir, kiracı için gider olarak kabul ediliyordu. Şimdi bu durum tüm değiştirildi. Taraflar arasındaki faturalaşma, tamamen taksit tutarının belirlenmesine hizmet edecek ve vergiye tabi gelir veya kazancın tespit edilmesinde dikkate alınacak gelir ve giderin hesaplanmasında, "bilgi" mahiyetinde olacaktır Bununla birlikte, vergiye tabi gelir veya kazancın tespitinde dikkate alınacak gelir ve giderin tamamı da değiştirilmiş oldu. Eskiden, taraflarca kira geliri ve kira gideri olarak nitelendirilen gelir ve giderler, yeni düzenlemeyle finansman geliri ve finansman giderine dönüştürüldü. Ancak taksit tutarlarının tamamı kadar değil, sözleşme anında belirlenecek sabit bir faiz veya iskonto oranı üzerinden taksit tutarından ayrıştırılarak hesaplanacak ve kayıtlara alınacaktır Zira, yeni düzenlemelerle taksit tutarı aynı zamanda borç/alacak ana para taksit tutarını da içermektedir

- c) Eskiden kiraya verenin bilançosunda finansal kiralama işlemlerinden alacaklar ve kiracının bilançosunda finansal kiralama işlemlerinden doğan borçlar yer almıyordu. Yeni düzenlemelerle durum tümünden değişti ve kiraya verenin bilançosunda taraf olduğu finansal kiralama işlemleri nedeniyle olan alacakları, kiracının bilançosunda da taraf olduğu finansal kiralama işlemleri nedeniyle olan borçları yer alması gerekmektedir. Ancak söz konusu borç ve alacakların reeskonta tabi tutulması söz konusu değildir. Çünkü net değer üzerinden raporlanmaktadır. Konu ile ilgili gerekçeli açıklamaya, çalışmanın izleyen bölümünde yer verilmiştir.
- d) Finansal kiralama işlemleri nedeniyle faturanın düzenlenmesi ve söz konusu faturada ayrıca Katma Değer Vergisi'nin hesaplanarak yer alması şeklindeki uygulamada her hangi bir değişiklik söz konusu değildir. Eskiden ne yapılıyor ise yeni düzenlemede de aynısı yapılmaya devam edecektir. Kiraya veren tarafından düzenlenecek faturada yer alan tutar üzerinden katma değer vergisi hesaplanacak ve söz konusu katma değer vergisi kiracı tarafından duruma göre ya indirim konusu yapılacak, ya da maliyet veya gider şeklinde ilişkilendirilecektir. Bu çalışmanın hazırlandığı sırada finansal kiralama işlemleri ile ilgili geçerli olan katma değer vergisi oranları Ek - 3'te yer almıştır.
- e) Ayrıca yeni düzenleme, teşvik uygulamaları konusunda herhangi bir değişiklik ortaya koymamaktadır ve eskiden olduğu aynen devam etmektedir. Bu çalışmanın hazırlandığı sırada tutarlar şöyledir. Teşvik belgesinin tabi olduğu tebliğe göre, teşvik belgesi alınabilmesi için gerekli olan asgari sabit yatırım tutarının minimum %25'i kadar finansal kiralama yapılması halinde teşvik belgesi kiraya verene devir olur. Yürürlükteki tebliğe göre yeni sabit yatırım tutarlarının son hali şöyledir; Kalkınmada

öncelikli yörelerde 200 milyar, Normal yörelerde 400 milyar, Gelişmiş yörelerde 400 milyar.

- **Yeni Düzenleme Sonucu Avantaj Sayılabilecek Durumlar:** Yeni düzenleme, kuşkusuz finansal kiralama işlemleri ile ilgili taraflar açısından avantaj sayılabilecek durumları da değiştirmiştir. Bize göre finansal kiralama işlemleri ile ilgili olarak yeni düzenleme sonrası avantaj sayılabilecek unsurlar şunlardır³³:

- a) Katma Değer Vergisi avantajı
- b) Finansman sağlama kolaylığı
- c) Vergi, resim ve harç muafiyetlerinden yararlanma
- d) Esnek ödeme planı
- e) Mülkiyet devrinin ertelenmesi
- f) Yatırım teşviklerinden dolayı yararlanma

2.5. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre Finansal Kiralama Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

Mali sektör kurum ve kuruluşları dışındaki işletmelerin muhasebe sistemlerinde çok önemli değişiklikler yapılmasını sağlayan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği³⁴ dir. Bu köklü düzenle-

33 Ayrıntılı bilgi için bkz: www.fider.org.tr, 30.11.2003

34 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile bu Tebliğ ekinde yer alan Muhasebe Usul ve Esasları, 01.01.1994 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulanmak üzere, 26.12.1992 tarih ve mükerrer 21447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 16.12.1993 tarih ve 21790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile de yukarıdaki Tebliğde bazı değişiklikler yapılmış ve hesap sistemi 2 no.lu Tebliğ ile en son şeklini almıştır.

melerin başlangıcı, 7 Eylül 1991 tarihinde yürürlüğe giren 3762 sayılı yasa ile Maliye Bakanlığı'na bu konuda verilen yetki olmuştur. Bakanlık söz konusu yetkisini kullanarak, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamına giren işletmelerin muhasebe uygulamalarının gelişmesine ve uluslararası uygulamalarla tanışmasına neden olmuştur.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile getirilen düzenlemede yer alan konuları sistematik olarak üç grupta toplanmaktadır:

- a) Muhasebe Hukuk Sistemi
- b) Muhasebe Rapor Sistemi
- c) Muhasebe Hesap Sistemi

Bu üç sistemi birbirinden ayrı ayrı düşünmek oldukça güçtür ve bu sistemleri birbirinden ayrı ele almanın faydası da yoktur. Bu sistemler her konuda birbirlerini etkileyen ve birbirlerini tümleyen sistemlerdir.

4842 sayılı Kanunla 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na eklenen Mükerrer 290.madde hükümleri, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile getirilen alt sistemlerden hem Muhasebe Rapor Sistemlerini hem de Muhasebe Hesap Sistemlerini etkilemiştir. Muhasebe hesap sistemlerine yeni hesaplar eklenmiş veya mevcut hesapların tanımları değiştirilmiş, bunun sonucunda muhasebe rapor sistemini oluşturan Bilanço ve Gelir Tablosu'na yeni eklemeler yapılmıştır (Bu konuda yayınlanan Tebliğ'in tam metni Ek – 4'te yer almıştır).

Tanımı ve Kapsamı Değiştirilen Hesaplar:

"12-TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda yer alan "120-ALICILAR" hesabının açıklamasına "Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir

"12-TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda yer alan 121-ALACAK SENETLERİ" hesabının açıklamasına ise "Finansal kiralama işlemlerinden doğan senetli alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir

"22-TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda yer alan "220-ALICILAR" hesabının açıklamasına "Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir.

"22-TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda yer alan; "221-ALACAK SENETLERİ" hesabının açıklamasına ise "Finansal kiralama işlemlerinde doğan senetli alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir.

Yukarıda tanım ve kapsamı değiştirilen hesaplar finansal kiralama işlemlerinden doğan alacakları da içermektedir.

Yeni Eklenen Hesaplar, ise finansal kiralama işlemlerinden doğan borçlar ile bu borçlar nedeniyle gelecekte ortaya çıkacak olan maliyetlere ilişkin yükümlük hesaplarıdır. Ayrıca, yukarıda belirtilen ve tanım ve kapsamı değiştirilen hesaplara ilişkin olarak gelecekte ortaya çıkacak getirilerinin izleneceği hesaplar da eklenmiş bulunmaktadır.

3. BİR FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ ÖRNEĞİ: DEĞERLEME, SINIFLANDIRMA VE FİNANSAL RAPORLAMA

3.1. Sözleşmenin Tarafları ve Temel Unsurları

a) Bir finansal kiralama sözleşmesi ile ilgili olarak normalde üç taraf karşımıza çıkmaktadır Bunlar;

- Üretici/satıcı veya satıcı
- Aracı veya finansör – kiraya veren (kiralayan)³⁵
- Yatırımcı – kiracı

Yukarıda yer alan modelde, finansal kiralamaya konu olacak varlık, üreticisinden veya satıcısından tedarik edilecek, yatırımcı finansal kiralama yoluyla bu varlığı edinme doğrultusunda bir finans kuruluşu ile finansal kiralama sözleşmesi imzalayacaktır.

Vergi Usul Kanunu'na getirilen Mükerrer 290.Madde ile araya üçüncü bir şahıs girmeden, üreticilerin veya satıcıların yapmış oldukları kiralama işlemlerinden bazıları önceki kısımlarda belirtildiği gibi finansal kiralama işlemi sayılabilecek, bu durumda taraf sayısı iki düşebilecek, üretici veya satıcı aynı zamanda finansör durumuna geçebilecektir.

b) Bir finansal kiralama işleminde, rayiç değer, rayiç bedel ve makul değer kavramı:

Getirilen yeni düzenlemelerin tümünde yukarıda belirtilen kavram-

35 Çalışmanın önceki kısımlarında belirtilen standartlarda, kiraya veren "kiralayan" olarak tanımlanmıştır. Oysa dilimizde ve günlük konuşmalarda kiralayan "kiracı" olarak da algılanabilmektedir. Dolayısıyla burada ele alınan örneğin çözümlenmesinde finansman sağlayan kuruluş, "kiraya veren" olarak kullanılmıştır.

lardan biri vardır. Bu kavram, yeni düzenlemede hem kiracı hem de kiraya veren durumundaki taraflar için özel bir anlam ifade edecektir.

Bu kavram, kiracılar için aktifleştirme bedelini (dolayısıyla amortisman ve yeniden değerlendirme işlemine tabi tutulacak değer) ve net borç tutarını (Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar – Ertelemiş Finansal Kiralama İşlemleri Maliyetleri) oluşturacaktır.

Bu kavrama yönelik olarak kiracı için özel bir durum yoktur. Ancak kiraya veren için vardır. Kiraya veren, finansal kiralama işlemine konu olan varlığı, finansal kiralama işleminin gerçekleştiği anda tedarik etti ise o andaki peşin satış değeri bu kavrama denk gelecektir. Eğer önceden tedarik etti veya imal etti ise, yine o andaki satış değeri veya kira taksitlerinin o anda geçerli olan piyasa faiz oranı üzerinden bugünkü değeri olacaktır. Bu durumda karşımıza üç seçenek çıkmaktadır:

Birinci Seçenek: Finansal kiralama işlemine konu olan varlığın rayiç bedeli ile o varlığın kiraya verene maliyeti aynı olabilir. Bu seçenek, söz konusu varlığın kiraya verildiği anda tedarik edilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır.

İkinci Seçenek: Finansal kiralama işlemine konu olan varlığın rayiç bedeli, o varlığın kiraya verene maliyetinden büyük olabilir. Bu durumda finansal kiralama işleminin muhasebeleştirilmesinin başlangıcında söz konusu fark "Varlık Satış Karı" tahakkuk ettirilecek ve muhasebe kayıtlarına alacaktır.

Üçüncü Seçenek: Finansal kiralama işlemine konu olan varlığın rayiç bedeli, o varlığın kiraya verene maliyetinden düşük olabilir. Bu durumda finansal kiralama işleminin muhasebeleştirilmesinin başlangıcında söz konusu fark "Varlık Satış Zararı" mı tahakkuk ettiri-

lecek veya aktifte bırakılıp, kiraya veren tarafından amortisman ve yeniden değerlendirme işlemine mi tabi tutulacaktır? Bize göre konu tam açık değildir.

Konu ile ilgili yayınlanan Vergi Usul Kanunu'nun 319 seri no.lu Genel Tebliği'nin 2.Maddesi aşağıdaki gibidir:

2-Kiralama konusu iktisadi kıymet ise, bu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilecektir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilip aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulacak olup gelir kaydedilmesi gerekmektedir. Finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri ile kira ödemelerinin bugünkü değeri çoğu zaman birbirine eşit olacağından finansal kiralama şirketi veya kiralayan, iktisadi kıymeti genel olarak iz bedeliyle kayıtlarında gösterecektir. İktisadi kıymetin net aktif bilanço değerinden, kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu oluşan tutarın pozitif olması durumunda, pozitif fark finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulacaktır. Örneğin, net bilanço aktif değeri veya fatura tutarı 100 milyar lira, kira ödemelerinin net bugünkü değeri 95 milyar lira ise, 5 milyar lira pozitif fark finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulacaktır. Amortisman ayırma işlemi Vergi Usul Kanunu ve ilgili genel tebliğlerde bu iktisadi kıymet için tespit edilmiş sürelerde yapılacaktır. Farkın sıfır veya negatif olması durumunda amortisman ayrılması mümkün değildir ve bu kiralama konusu iktisadi kıymetler için yeniden değerlendirme yapılması söz konusu olmayacaktır.

Yukarıda belirtilen madde hükmüne göre, finansal kiralama işlemi-

ne konu olan varlığın kiraya verene maliyeti, söz konusu varlığın rayiç bedelinden yüksek olması durumunda aktifte bırakılacak ve amortisman ve yeniden değerlendirme uygulamaları kapsamına alınacaktır.

Konu ile ilgili yayınlanan Vergi Usul Kanunu'nun 319 seri no.lu Genel Tebliği'nin 6.Maddesi aşağıdaki gibidir

6-Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınacaktır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki farkın normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen madde hükmüne göre, finansal kiralama işlemine konu olan varlığın kiraya verene maliyeti, söz konusu varlığın rayiç bedelinden yüksek olması durumunda farkın normal bir satış işleminden doğan bir zarar olarak işleme tabi tutulması gerekmektedir.

Bize göre bu durumun yeniden değerlendirilerek, daha açık bir hale getirilmesi gerekmektedir. Bu aşamadaki önerimiz, söz konusu Tebliğ'in 2.maddesinde belirtilen esasların uygulanmasını sağlamaktır.

c) Kira tutarları veya finansal kiralama işleminde dikkate alınacak taksitler:

Finansal kiralama işlemi ile ilgili olarak kira tutarları veya sözleşme veya işlemin taksitleri bir diğer unsuru oluşturmaktadır. Finansal Kiralama Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden bu yana karşılaşılan örnekler göre kira tutarları homojen değildir. Benzer dönemlere göre farklı taksit tutarları uygulanabilmektedir. Hatta söz konusu

Kanunun uygulanmasında "süre kuralı"nın yerine getirilmesi için belirli bir sürede sonra sembolik taksitler karşımıza çıkabilmektedir. Özellikle kira taksitlerinin kiracılar için doğrudan vergi matrahından indirilebilecek nitelikte olması ve bu doğrultuda kaydedilmesi, kira taksit sayısının oldukça düşük tutulmasına neden olmuştur. Hatta kiracı tarafından peşinat olarak ödenen tutarlar, kira taksiti şeklinde işlem görmüştür. Bu doğrultudaki beklentimiz, bu konudaki uygulamaların devam edeceği yönündedir.

Örnek Uygulamanın Esasları

- Sözleşmeye konu olan mal: Makina (Amortisman süresi 5 yıl)
- Sözleşme tarihi: 1 Kasım 2003
- Sözleşme anında sözleşmeye konu olan varlığın peşin satış değeri (rayiç bedel) 635.500 TL
- İlk taksit tarihi ve tutarı: 1 Kasım 2003 ve 200.000TL
- Diğer taksitler:
 - 30 Kasım 2003 100.000 TL
 - 31 Aralık 2003 100.000
 - 31 Ocak 2004 100.000
 - 28 Şubat 2004 100.000
 - 31 Mart 2004 100.000
 - 30 Nisan 2004 100.000
- Sözleşme süresi toplam 4 yıl olup, diğer taksitler ise sembolik olup sadece 1 TL'dir.
- Sözleşmeye konu olan makina, sözleşme süresi sonunda 1 TL üzerinden kiracıya devredilecektir.

Yukarıda hipotetik olarak unsurları verilen finansal kiralama sözleşmesi veya işlemi ile ilgili olarak hem kiracı hem de kiraya veren tarafından muhasebeleştirmede kullanılacak unsurlar aşağıdaki Tablo-4' de belirtilmiştir. Bu tabloda yer alan unsurlar, finansal kiralama sözleşmelerinin ekinde yer almayabilir. Ancak, taraflarca muhasebeleştirme işlemlerinin yapılabilmesi için bu tablonun her bir finansal kiralama işlemi için hazırlanması gerekir.

3.2. Kiralayan (Kiraya Veren) Açısından Muhasebeleştirme ve Raporlama

Yeni düzenlemeye göre yukarıda ayrıntılı özellikleri verilen sözleşme veya finansal kiralama işlemi ile ilgili olarak kiraya veren taraftan yapılacak muhasebe kayıtları ve bunların bilanço üzerindeki etkileri aşağıdaki gibidir:

İşlem Tarihi	Hesap Kodu ve Hesap Adı	Borç Tutarı	Alacak Tutarı
1 Kasım 2003	253 Tesis Makina ve Cihazlar 100 Kasa	635.500	635.500
1 Kasım 2003	120 Alıcılar 124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri 253 Tesis Makina ve Cihazlar	800.000 635.500	164.500
1 Kasım 2003	100 Kasa 120 Alıcılar	200.000	200.000
30 Kasım 2003	100 Kasa 124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri 120 Alıcılar 642 Faiz Gelirleri	100.000 43.550	100.000 43.550

31 Aralık 2003	100 Kasa 124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri 120 Alıcılar 642 Faiz Gelirleri	100.000 37.905	100.000 37.905
31 Ocak 2004	100 Kasa 124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri 120 Alıcılar 642 Faiz Gelirleri	100.000 31.695	100.000 31.695
28 Şubat 2004	100 Kasa 124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri 120 Alıcılar 642 Faiz Gelirleri	100.000 24.865	100.000 24.865
31 Mart 2004	100 Kasa 124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri 120 Alıcılar 642 Faiz Gelirleri	100.000 17.352	100.000 17.352

30 Nisan 2004	100 Kasa	100.000	
	124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri	9.133	
	120 Alıcılar		100.000
	642 Faiz Gelirleri		9.133

**Kiraya Veren İşletmenin
31.12.2003
Bilançosu**

Aktif	Pasif
<u>Dönen Varlıklar</u>	
C. Ticari Alacaklar	
1. Alıcılar	400.000 TL
4. Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Geliri	(-) 83.045 TL

	316.955 TL
Aktif Toplamı	Pasif Toplamı

3.3. Kiracı Açısından Muhasebeleştirme ve Raporlama

Yeni düzenlemeye göre yukarıda ayrıntılı özellikleri verilen sözleşme veya finansal kiralama işlemi ile ilgili olarak kiracı tarafından yapılacak muhasebe kayıtları ve bunların bilanço üzerindeki etkileri aşağıdaki gibidir:

İşlem Tarihi	Hesap Kodu ve Hesap Adı	Borç Tutarı	Alacak Tutarı
1 Kasım 2003	260 HAKLAR Finansal Kiralama Yoluyla Varlık Satınalma Hakkı	635.500	
	302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri	164.500	
	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar		800.000
1 Kasım 2003	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	200.000	
	100 Kasa		200.000
30 Kasım 2003	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	100.000	
	780 Finansman Giderleri	43.550	
	100 Kasa		
	302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri		100.000 43.550

31 Aralık 2003	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	100.000	
	780 Finansman Giderleri	37.905	
	100 Kasa		100.000
	302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri		37.905
31 Ocak 2004	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	100.000	
	780 Finansman Giderleri	31.695	
	100 Kasa		100.000
	302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri		31.695

Not: Yukarıdaki kayıtlar arasında, 31 Aralık 2003 tarihi itibarıyla, 260 Haklar hesabına kaydedilen Finansal Kiralama Yoluyla Varlık Satınalma Hakkı amortismanına tabi tutulacak ve kaydedilecektir ve 2004 yılından itibaren yeniden değerlemeye tabi tutulabilecektir.

Ancak, çoğu firma için amortisman ayırmak ihtiyari olduğu gibi amortisman ayırma konusunda karar vermiş işletmelerde normal amortisman yöntemi kullanma veya hızlandırılmış amortisman yöntemini kullanma, normal amortisman oranının altında bir oran seçme gibi seçenekleri bulunmaktadır. Dolayısıyla, varlıkların yeniden değerlemeye tabi tutulması ve amortismanına tabi tutulması tamamen işletmelerin muhasebe politikalarına göre değişiklik arz edebilecektir.

Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde amortisman ayırma işlemi ihmal edilmiştir.

28 Şubat 2004	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	100.000	
	780 Finansman Giderleri	24.865	
	100 Kasa		100.000
	302 Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri		24.865
31 Mart 2004	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	100.000	
	780 Finansman Giderleri	17.352	
	100 Kasa		100.000
	302 Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri		17.352
30 Nisan 2004	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	100.000	
	780 Finansman Giderleri	9.133	
	100 Kasa		100.000
	302 Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri		9.133

Kiracı İşletmenin
31 Aralık 2003
Bilançosu

Aktif	Aktif
<u>Dönen Varlıklar</u>	<u>Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar</u>
<u>Duran Varlıklar</u>	A. Finansal Borçlar
D. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	2. Finansal Kiralama İşlemlerinden
1. Haklar 635.500 TL	Borçlar 400.000 TL
Birikmiş Amortismanlar (-) ?	3. Ertelemiş Finansal Kiralama
	Borçlanma Maliyetleri (-) 83.045 TL

	316.955 TL
Aktif Toplamı	Pasif Toplamı

4. SONUÇ

Bu çalışma, son yıllarda meydana gelen globalleşme faaliyetleri kapsamında, ülkemizin etkilendiği, Uluslararası Muhasebe Standartlarından "Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi" konusunu özetlemek ve bu konuda uygulayıcılara özet bir rehber sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu kapsamda, öncelikle muhasebe uygulamaları konusundaki uluslararası gelişmelerden ve bu gelişmelerin ülkemize yansımalarından kısaca bahsedilmiş ve daha sonra son günlerde ülkemizde çeşitli kesimler tarafından muhasebe standardı olarak yayınlanan ve belirli kesimlerin zorunlu olarak uygulamasını öngören "finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi" standardının ülkemizdeki durumunun bir envanteri yapılmıştır.

Kuşkusuz bunlar arasında en önemli yaptırım gücü bulunan Vergi Usul Kanunu'na 4842 sayılı Kanun'la eklenen Mükerrer 290.Madde kapsamı karşımıza çıkmaktadır. Bu yeni uygulama aynı zamanda bütün kesimleri kapsamına almaktadır. Bu nedenle bu çalışmada V.U.K Mükerrer 290.Madde'nin uygulama üzerindeki etkilerini içeren bir örnek ele alınmıştır.

Bu çalışma kısa sürede bu konudaki eksikliklerin giderilmesi hedefiyle ve ülkemiz muhasebe mesleğinin tek patronu durumunda bulunan TÜRMOB Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli mali Müşavirler Birliği'nin talebi üzerine hazırlanmıştır.

Bu çalışmadaki olası hatalar için okuyucunun hoşgörüsü önemli olacaktır. Çalışmanın yararlı olması ümidiyle..

Ek -1

Başlık 319 SERİ NO'LU VERGİ USUL
KANUNU GENEL TEBLİĞİ

Resmi Gazete No 25155

Resmi Gazete Tarihi 01/07/2003

Kapsam

Bilindiği üzere, 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun(1) 25 inci maddesi ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununa(2) finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme hükümlerini düzenleyen Mükerrer 290 ıncı madde eklenmiştir. Ancak, 4842 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin h bendi hükmü gereğince 25 inci madde 01.07.2003 tarihinden itibaren yapılacak finansal kiralama işlemlerinde uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdiğinden belirtilen tarihten sonra yapılacak finansal kiralama işlemlerinde bu Tebliğ hükümlerine uyulması gerekmektedir. Yapılan yasal düzenleme ile finansal kiralama işlemlerinde kiralama işleminin hukuki mahiyeti veya şekli yerine, özün önceliği ilkesi benimsenmektedir.

Mükerrer 290 ıncı maddenin 4 numaralı bendi hükmü ile Bakanlığımıza bu maddenin uygulamasına yönelik usul ve esasları belirleme yetkisi verilmiştir. Bu yetkiye istinaden aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek duyulmuştur

I-TANIMLAR

Mükerrer 290 ıncı maddenin uygulanmasına ilişkin olarak söz ko-

nusu maddenin 3 numaralı bendinde yer alan tanımlarla ilgili açıklamalar aşağıdadır.

1-Finansal Kiralama: Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan riskler ile yararların tamamının veya tamamına yakınının belli bir dönemde bedel karşılığı kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır Aynı iktisadi kıymete ilişkin birden fazla sözleşme, ilave, tadil ve diğer sözleşmelerin yapılması halinde tüm anlaşmalar bir arada değerlendirilmelidir.

Aşağıda belirtilen kriterlerden birini veya daha fazlasını karşılayan kiralamalar finansal kiralama olarak kabul edilecektir.

a)-İktisadî kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi: Sözleşmede iktisadi kıymetin kiracıya devrine ilişkin hüküm olması veya satın opsiyonu olması ve kiracının yüksek bir olasılıkla bu opsiyonu kullanacak olması halidir

b)-Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması: Sözleşmenin başında kira süresi sonunda iktisadi kıymetin rayiç bedelinin alacağı değer tam olarak tespiti doğal olarak zorluklar içermektedir. Kira süresi sonunda iktisadi kıymetin alacağı rayiç bedel genel olarak enflasyon ve kıymetin amortismanı ve diğer unsurlar dikkate alınarak hesaplanmaktadır Kira süresi sonunda kiracının satın alma hakkını kullanacağını büyük bir olasılıkla tahmin edildiği durum tarif edilmektedir. Örneğin, X şirketi sahip olduğu ve sözleşme başındaki rayiç bedeli 50 milyar lira olan bir iktisadi kıymetini 5 yıllık bir süre için Y şirketine kiralsın. Sözleşme başında iktisadi kıymetin enflasyon ve amortismanı dikkate alınarak sözleşme sonunda alacağı değer

5 milyar lira olarak tahmin edilsin. Kiracı Y şirketinin 5 yıllık kira süresi sonunda iktisadi kıymeti 1 milyar liraya veya daha düşük bir değere satın alma hakkı opsiyonu bulunsun. Bu durumda kiracı şirket tarafından kira süresi sonunda satın alma hakkının kullanılacağı açıktır

c)-Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsaması: Ekonomik ömür, bir iktisadi kıymetin ekonomik olarak kullanılabilmesi veya belli sayıda üretim elde edilebileceği tahmin edilen dönemdir. Örneğin, iktisadi kıymetin ekonomik ömrü 10 yıl, kiralama süresi 9 yıl ise kiralama süresi ekonomik ömrün %80'inden fazla olduğu için bu kiralama bir finansal kiralama olacaktır. Kiracı iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün önemli bir kısmını, % 80 veya daha fazlası, kullanma hakkına sahip ise aynı zamanda iktisadi kıymetin ekonomik faydasının önemli bir bölümünü elde etmekte ve aynı zamanda risklerine de maruz kalmaktadır. Bazı iktisadi kıymetlerin ekonomik ömür nispetinin hesaplanmasında oransal olarak ilk yıllarının son yıllarına göre daha fazla ekonomik fayda sağlayacağı göz önünde tutulabilir.

d)-Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması: Aşağıdaki 5 ve 6 ncı maddelere göre tespit edilen kira ödemelerinin bugünkü değeri toplamının iktisadi kıymetin sözleşme başındaki rayiç bedelinin % 90'ından büyük olması halinde kiralama finansal kiralama değildir. Örneğin, kiralama başlangıcında iktisadi kıymetin rayiç bedeli 50 milyar lira ve kira ödemelerinin bugünkü değeri toplamı 49 milyar lira ise bu bir finansal kiralama değildir. Çünkü, 49 milyar lira 50 milyar liranın % 90'ı olan 45 milyar liradan daha büyüktür.

2-4842 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanununda yapılan düzenlemede 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa(3) bir atıfta bulunulmamıştır Dolayısıyla, Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan bir kiralama işlemi, yapılacak inceleme sonucunda kiralama işleminin bu madde hükümleri gereğince finansal kiralama olarak kabul edilmemesini gerektirmesi halinde vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilmeyecek veya tam tersi durumda Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılmayan bir kiralama işleminin yapılacak inceleme sonucunda bu madde hükümleri gereğince finansal kiralama şartlarını sağladığının anlaşılması halinde vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilecektir.

3-Arazi, arsa ve binalarla ilgili kiralama sözleşmelerinde, sadece sözleşmede kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devri öngörülmüşse veya kiracıya kira süresi sonunda kiralama konusu gayrimenkulu düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınmışsa finansal kiralama olarak kabul edilecektir.

4-Doğal kaynakların araştırılması veya kullanılmasına yönelik kiralama sözleşmeleri ile sinema filmleri, video kayıtları, patentler, kopyalama hakları gibi kıymetlerle ilgili lisans sözleşmeleri Mükerrer 290 ıncı madde kapsamında değerlendirilemez.

5-Kira Ödemeleri: Sözleşmeye göre, kiralama süresi boyunca yapılması gereken kira ödemeleridir Sözleşme hükümlerine göre kiracının kiralama süresi başlangıcında kiralayana ödediği ve kendisine geri dönüşü olmayacak depozito veya peşin ödenmiş kira bedellerinin de kira ödemeleri içinde sayılacağı tabiidir

Aşağıda sayılan değerler de kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri kapsamında değerlendirilecektir;

a)-Kira süresi sonunda kiralama konusu iktisadi kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer, (kalan değere ilişkin taahhüdün kiracı veya başka bir kişi tarafından yapılmasının önemi yoktur.)

b)-Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadi kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme başlangıç tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda bu satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedel.

6-Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri: Kira ödemelerinin, sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranı dikkate alınarak hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır. Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadi kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı kullanılır.

7-Kiralamada Kullanılan Faiz Oranı: Kira ödemeleri ile garanti edilmemiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu iktisadi kıymetin rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranıdır.

8-İktisadi Kıymetin Rayiç Bedeli: Bir iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım satım değeridir. Diğer bir ifadeyle, fiyatlar konusunda bilgili, birbirinden bağımsız, gerçek alıcı ve satıcının karşılıklı pazarlık ortamında oluşturdukları bedeldir. Rayiç bedel sözleşmenin başlangıcında tespit edilmelidir. İktisadi kıymetin maliyet bedeli ile sözleşme başlangıcındaki rayiç bedeli arasında bir fark bulunmamalıdır.

9-Kalan Değer: Kiralanan iktisadi kıymetin kiralama süresi sonunda sahip olacağı tahmin edilen rayiç bedelidir. Kalan değer, iktisadi kıymetin maliyet bedeli ile kira süresi sonunda alabileceği rayiç değeri arasında bağlantı kurularak tahmin edilir. Kalan değer tahmi-

ninde benzer mala ilişkin tecrübeler veya aynı nitelikteki kullanılmış kıymetlerin fiyatları da kullanılabilir

10-Kiralama Süresi: Kiracının iktisadi kıymeti kiraladığı sözleşme de belirtilen iptal edilemez süredir. Ancak, kiralamanın başlangıcında kiracıya sözleşme süresi bitiminde kira süresini uzatma hakkı tanınmış ve bu hakkı kullanacağı kesin veya kesine yakın olduğu durumda bu ilave süre de kira süresi içinde kabul edilir. Örneğin, süre uzatımındaki kira bedelinin rayiç bedeline oranla çok düşük olması veya kiralamanın yenilenmemesi halinde kiracının ödemek zorunda kalacağı çok yüksek bir ceza miktarının tespit edilmesi hallerinde kiracı kullanım hakkını kullanacağı açık olduğundan bu durumdaki sürelerin kiralama süresi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

11-Kiralamanın Başlangıcı: Sözleşmenin yapıldığı tarih veya taraflardan birinin sözleşmenin ana maddelerinden birine ilişkin önemli yükümlülük ve taahhütlere girdiği tarihlerden erken olamıdır. Örneğin, kiralayanın sözleşme yapılmadan kiralama konusu iktisadi kıymeti kullanım amacıyla hazır hale getirme çalışmalarına başlaması halinde kiralamanın başlangıcı daha sonra yapılacak sözleşme deki tarih değil hazır hale getirme çalışmalarına başlama tarihidir.

II-DEĞERLEME VE AMORTİSMAN UYGULAMASI

Finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymet ile sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlendirilmesi ve amortisman uygulaması aşağıdaki esaslara göre yapılacaktır

A-Kiralayana ilişkin hükümler:

1-Kiralama süresi boyunca kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, anapara artı faiz, alacak olarak aktive alınacak

tır. Diğer yandan, aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark ise gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilerek kayıtlara intikal ettirilecektir.

2-Kiralama konusu iktisadi kıymet ise, bu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilecektir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilip aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulacak olup gelir kaydedilmesi gerekmektedir. Finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri ile kira ödemelerinin bugünkü değeri çoğu zaman birbirine eşit olacağından finansal kiralama şirketi veya kiralayana, iktisadi kıymeti genel olarak iz bedeliyle kayıtlarında gösterecektir. İktisadi kıymetin net aktif bilanço değerinden, kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu oluşan tutarın pozitif olması durumunda, pozitif fark finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulacaktır. Örneğin, net bilanço aktif değeri veya fatura tutarı 100 milyar lira, kira ödemelerinin net bugünkü değeri 95 milyar lira ise, 5 milyar lira pozitif fark finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulacaktır. Amortisman ayırma işlemi Vergi Usul Kanunu ve ilgili genel tebliğlerde bu iktisadi kıymet için tespit edilmiş sürelerde yapılacaktır. Farkın sıfır veya negatif olması durumunda amortisman ayrılması mümkün değildir ve bu kiralama konusu iktisadi kıymetler için yeniden değerlendirilme yapılması söz konusu olmayacaktır.

3-Gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanana iktisadi kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelin-

den, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilecektir. Tahakkuk tarihinden vadenin bitiminin anlaşılması gerekmektedir. Her bir dönem sonu ifadesinden kira sözleşmesi ekindeki ödeme planındaki ödeme dönemlerinin anlaşılması gerekmektedir. Örneğin, 4 yıllık kiralama dönemi, yılda bir kez ödemeli ve her yıl 30/09..... tarihinde kira ödemesi öngörülmüşse, "her bir dönem sonu" ifadesinden 30/09....., 30/09..... ve sonraki yıllar tarihlerini anlamak gerekmektedir. Bu durumda, her bir 30/9.... tarihi itibarıyla faiz ve ana para ayırıştırması yapılarak, pasifleştirilen faiz gelirlerinden 30/9... tarihi itibarıyla bakiye anapara borcuna isabet eden faiz tutarı gelir kaydedilmelidir.

4-Aktifleştirilen alacak tutarının reeskonta tabi tutulması mümkün bulunmamaktadır

5-Kiralayan şirketler tarafından iktisadi kıymetin satın alınmasında Türk Lirası veya döviz cinsinden kredi kullanılmış ise ilk yıl için ödenen kur farkları ve faiz giderlerinin sözleşme yapılmasından önce kıymetin maliyetine ilave edilebilecek olması halinde maliyete ilave edilecek aksi halde ve diğer yıllarda ise gider kaydedilecektir.

6-Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınacaktır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki farkın normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulması gerekmektedir.

7-Madde hükümleri 01/07/2003 tarihinden itibaren yapılacak kiralama işlemlerine uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğinden, finansal kiralama şirketleri 01/07/2003 tarihinden önce

yapılan finansal kiralama sözleşmelerindeki sabit kıymetler için amortisman ayırmaya ve yeniden değerlendirme yapmaya devam edecektir.

B-Kiracıya ilişkin hükümler:

1-Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilecektir. Finansal kiralama konusu iktisadi kıymet, kullanma hakkı olarak aktife alınacak karşılığında ise kiralayana olan borç pasife kaydedilecektir

2-Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı, Vergi Usul Kanununun üçüncü kitabının üçüncü kısmının birinci bölümü ve ilgili genel tebliğlerde kiralama konusu iktisadi kıymet için belirlenmiş usul ve esaslar çerçevesinde amortisman ve Kanunun Mükerrer 298 inci maddesi uyarınca da yeniden değerlemeye tâbi tutulacaktır. Diğer bir ifadeyle, kullanım hakkı, Vergi Usul Kanunu ve ilgili genel tebliğlerde bu iktisadi kıymet için tespit edilmiş amortisman sürelerinde amorti edilecektir. Sözleşmenin fesholması halinde kalan dönemler için iktisadi kıymetle ilgili olarak amortisman ayrılma ve yeniden değerlendirme işlemleri yapılmayacaktır

3-Finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılacak ve bu ayrıştırma işlemi her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılacaktır. Kiralayan açısından yorumu yapılan "her bir dönem sonu" ifadesi, kiracı açısından sözleşmede belirtilen kira ödeme tarihidir.

4-Finansal kiralama borçlarının Vergi Usul Kanununun 285 inci

maddesi kapsamında reeskonta tabi tutulması mümkün bulunmamaktadır.

5-Finansal kiralama işlemi esas olarak bir kredi işleminden farklı değildir. Kiralayana ödenen finansal kiralama bedellerinin faiz kısmı finansman gider kısıtlamasına tabidir

6-Kiralayan şirketin yurtdışında bulunması halinde kiracı tarafından 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun(4) değişik 24 üncü maddesine göre tevkifat yapılacağı tabiidir (93/5147 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararın 3 üncü maddesinin (a) bendi gereğince %1)

7-Mükerrer 290 nci madde hükümleri 01/07/2003 tarihinden sonra yapılacak kiralama işlemlerine uygulanmak üzere yürürlüğe gireceğinden bu tarihten önce yapılan finansal kiralama sözleşmelerindeki ödeme planına göre fatura edilen finansal kiralama bedelleri gider kaydedilmeye devam edilecektir.

III- KATMA DEĞER VERGİSİ VE TEŞVİKLERDEN YARARLANMA

1-4842 sayılı Kanun ile finansal kiralama işlemlerinde katma değer vergisi uygulamasına ilişkin olarak herhangi bir değişiklik yapılmamıştır Bu nedenle düzenleme öncesi uygulama, finansal kiralama şirketi tarafından malın satın alınması, finansal kiralama faturaları ve sözleşme bitiminde malın kiracıya teslimine ilişkin olarak söz konusu düzenleme öncesindeki uygulama aynen sürdürülecektir. Örneğin, finansal kiralama faturalarında, anapara artı faiz tutarına KDV uygulanması devam edecektir Öte yandan, finansal kiralama şirketleri dışındaki şirketlerin yaptığı ve finansal kiralama sayılan işlemlerde 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yapılan sözleşmeler için öngörülen indirimli KDV oranlarının uygulanması mümkün değildir.

2-4842 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinde bu Kanunun yayımı tarihinden önce yapılan finansal kiralama sözleşmeleri ile ilgili olarak Finansal Kiralama Kanununun bu Kanunla değiştirilmeden önceki 28 inci maddesi hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır Ayrıca, aynı Kanunun 31 inci maddesi ile Finansal Kiralama Kanununun 28 inci maddesi değiştirilmiş ve finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilen yatırımlarda kiralayanın, finansal kiralama konusu iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması halinde uygulanan teşviklerden yararlanacağı hüküm altına alınmıştır Bu nedenle finansal kiralama şirketleri eskiden olduğu gibi finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilen yatırımlarda yatırım indirimi ve diğer teşvik unsurlarından yararlanmaya devam edecektir.

Tebliğ olunur.

- (1) 24.04.2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- (2) 10.01.1961 tarih ve 10703 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- (3) 28.6.1985 tarih ve 18795 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- (4) 10.06.1949 tarih ve 7229 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Ek - 2

FİNANSAL KİRALAMA KANUNU

(Kanun No.: 3226-10.6.1985)

(Resmi Gazete ile neşir ve ilanı: 28 Haziran 1985- Sayı:18795)

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümle

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı, finansman sağlamaya yönelik finansal kiralamayı düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun, sözleşmenin hukuki yapısını, tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini düzenleyen hükümleri kapsar

Tanımlar

Madde 3- Bu kanunda geçen:

Sözleşme; finansal kiralama sözleşmesini,

Kiralayan; finansal kiralama şirketini,

Kiracı; finansal kiralamayı kabul edeni,

Mal, finansal kiralamaya konu malı,

Kira bedeli; finansal kira bedelini,

ifade eder.

Sözleşme

Madde 4- Sözleşme; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyedliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir.

Sözleşmenin Konusu

Madde 5- Sözleşmeye taşınır veya taşınmaz mallar konu olabilir. Patent gibi fikri ve sınai haklar bu sözleşmeye konu olamazlar.

Finansal kiralama bedeli

Madde 6- Finansal kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflarca belirlenir. Bu bedeller sabit veya değişken olabilir. Türk Lirası veya Merkez Bankası'nca alım-satımı yapılan döviz cinsinden belirlenebilir.

Yurt dışından yapılacak finansal kiralamalarda kiralama bedeli yıllık 25.000 Amerikan Doları karşılığı Türk Lirasından az olamaz.

Bu miktarı artırmaya ve eski değerine indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Sözleşmenin feshinin mümkün olmadığı süre

Madde 7- Sözleşmeler en az dört yıl süre ile feshedilemez. Hangi kiralama hallerinde bu sürenin kısılacağı, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte belirlenir.

Sözleşmenin şekli ve tescili

Madde 8- Sözleşme düzenleme şeklinde noterlikçe yapılır. Taşınır

mala dair sözleşme, kiracının ikametgah noterliğinde özel sicile tescil edilir. Taşınmaz mala dair sözleşme ise taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün beyanlar hanesine, gemilere dair sözleşmeler ise gemi siciline şerh edilir.

Tescil veya şerhden sonra, üçüncü kişilerin finansal kiralama konusu mal üzerindeki aynî hak iktisapları kiralayana karşı ileri sürülemez.

Yurt dışında yerleşik kiralayan şirketinin Türkiye'de şubesi yoksa sözleşmeler Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlıkça tescil edilir.

Finansal kiralama konusu malın satın alınması

Madde 9- Finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayan şirkete aittir. Ancak taraflar sözleşmede, sözleşme süresi sonunda kiracının, malın mülkiyetini satınalma hakkını haiz olacağını kararlaştırabilirler

Kiralayan şirketin hukuki yapısı

Madde 10- Kiralayan şirketler, yalnızca anonim ortaklık şeklinde kurulabilir. Kiralayan şirketlerin kuruluşu ve şube açmaları ile yabancı şirketlerin Türkiye'de şube açması Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın ön iznine bağlıdır.6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu hükümleri saklıdır.

Kiralayan şirketler ile yabancı kiralayan şirketlerin Türkiye'deki şubeleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın denetimine tabidir. Ön izin verilme şekil ve şartları ile kiralyan şirketlerin denetimine dair hükümler çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.

Bu Kanun hükümlerine göre, izin almadan kiralama faaliyetinde bulunanlar beşyüzbin liradan beş milyon liraya kadar para ve 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar Bu eylemi ika edenler tüzel kişi ise ceza bizzat faaliyette bulunanlar ve kararı vermiş olanlar hakkında uygulanır.

Bu Kanunda yazılı yükümlülük ve zorunluluklara uymayan kiralama şirketlerinin ilgili görevlileri hakkında fiile katılma derecelerine göre ikiyüz bin liradan bir milyon liraya kadar para cezasına hükümlenir.

En az sermaye

Madde 11- Kiralayan şirketlerin ödenmiş sermayeleri bir milyar Türk Lirasından az olamaz. Yabancı kiralayan şirketlerin Türkiye'de şube açmalarında ise ödenmiş sermayeleri asgari iki milyon Amerika Birleşik Devletleri Doları karşılığı Türk Lirasıdır Bakanlar Kurulu bu miktarları beş katına kadar arttırmaya yetkilidir

Kiralama işlemlerinde sınır

Madde 12- Kiralayan şirketin finansal kiralama işlemlerinin tutarının sınırı ile ortaklarına veya şirketler grubu ile yapacağı kiralama işlemleri esas ve usulleri ile tutarlarını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sözleşmenin Hüküm ve Sonuçları

Kiracının hak ve borçları:

Madde 13- Kiracı, sözleşme süresince finansal kiralama konusu malın zilyedi olup, sözleşmenin amacına uygun olarak her türlü faydayı elde etmek hakkına sahiptir. Kiracı, finansal kiralama konusu malı sözleşmede öngörülen şart ve hükümlere göre itina ile kullanmak zorundadır.

Sözleşmede aksine hüküm yok ise kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olup, bakım ve onarım masrafları kiracıya aittir.

Malın hasar ve ziyayı

Madde 14- Malın sözleşme süresi içinde hasar ve ziyayı sorumluluğu kiracıya aittir. Bu sorumluluk ödenen sigorta miktarının karşılanmayan kısmı ile sınırlıdır. Ancak bu farkı, kiracı finansal kiralama bedelleri ile ödemek zorundadır.

Devir yasağı

Madde 15- Kiracı, finansal kiralama konusu maldaki zilyedliğini bir başkasına devredemez.

Malın kiracıya teslim edilmemesi

Madde 16- Finansal kiralama konusu malın, kiralayanın malın imalatçısı veya satıcısı ile zamanında sözleşme yapmaması veya gerekli ödemeyi zamanında yerine getirmemesi veya diğer sebepler ile kiracıya teslim edilmemesi halinde Borçlar Kanununun 106 ncı maddesi hükmü uygulanır.

Kiralayan şirketin hak ve borçları

Madde 17- Finansal kiralama konusu mal kiralayan şirketin mülkiyetindedir. Kiralayan şirket, mülkiyeti kendisine ait olan finansal kiralama konusu malı sözleşme süresince sigorta ettirmek zorundadır. Sigorta primlerinin ödenmesi kiracıya aittir.

Mülkiyetin üçüncü kişiye devri

Madde 18- Sözleşmede aksi öngörülmemişse kiralayan, malın mülkiyetini bir üçüncü kişiye devredemez. Sözleşmede bu yetkinin tanınması halinde devir, ancak başka bir kiralayana yapılabilir. Devralan, sözleşme hükümlerine uymak zorundadır. Devrin kiracıya karşı geçerli olması onun haberdar edilmesine bağlıdır.

Kiracının iflası veya icra takibine uğraması

Madde 19- Kiracının iflası halinde, iflas memuru, İcra ve İflas Kanununun 221 inci maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre büro teşkilinden önce, finansal kiralama konusu malların tefrikine karar verir. İflas memurunun bu kararına yedi gün içinde itiraz edilebilir. Kiracı aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde, icra memuru, finansal kiralama konusu malların takibin dışında tutulmasına karar verir. İcra memurunun kararına karşı yedi gün içinde itiraz edilebilir. Bu itirazlar, tetkik merciince en geç bir ay içinde karara bağlanır.

Kiralayanın iflâsı veya icra takibine uğraması

Madde 20- Kiralayanın iflası halinde, sözleşme, kararlaştırılan sürenin sonuna kadar iflâs masasına karşı geçerliliğini sürdürür. Kiralayan aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde, finansal kiralama konusu mallar, sözleşme süresi içinde haczedilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sözleşmenin Sona Ermesi

Sözleşmenin süresinin dolması sebebiyle sona ermesi

Madde 22- Sözleşme kararlaştırılan sürenin dolmasıyla son bulur. Ancak, taraflardan her biri sürenin bitiminden en az üç ay önce bildirilmek kaydıyla, mevcut veya yeni şartlarla sözleşmenin uzatılmasını talep edebilir. Sözleşmenin uzatılması tarafların anlaşmasına bağlıdır.

Sözleşmenin diğer sebeplerle sona ermesi

Madde 22- Sözleşme; şirketin sona ermesi, tüzel kişiliğinin hitamı, kiracının iflası veya aleyhine yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması, kiracının ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi veya işletmesini tasfiye etmesi hallerinde, sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, sona erer.

Sözleşmenin ihlali

Madde 23- Kiralayan, finansal kiralama bedelini .ödemede temerrüde düşen kiracıya verdiği otuz günlük süre içinde de ödenmemesi halinde, sözleşmeyi feshedebilir. Ancak sözleşmede, süre sonunda mülkiyetin kiracıya geçeceği kararlaştırılmış ise, bu süre altmış günden az olamaz. Taraflardan birinin sözleşmeye aykırı harekette bulunduğu hallerde, bu aykırılık nedeniyle diğer tarafın sözleşmeyi devam ettirmesinin beklenemeyeceği durumlarda sözleşme feshedilebilir.

Sözleşmenin sona ermesinin sonuçları

Madde 24- Sözleşme sona erdiğinde, sözleşmeden doğan satınal-

ma hakkını kullanmayan veya bu hakkı bulunmayan kiracı, finansal kiralama konusu malı derhal geri vermekle mükelleftir.

Sözleşmenin feshinin sonuçları

Madde 25- Sözleşmenin kiralayan tarafından feshi halinde kiracı malı iade ile birlikte vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerini ödemek yükümlülüğü altında olduğu gibi kiralayanın bunu aşan zararından da sorumludur. Sözleşme kiracı tarafından feshedilirse kiracı malı geri vermekle beraber uğradığı zararın tazminini kiralayan dan talep edebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sözleşmenin Tabi Olduğu Hükümler

Uygulanacak hükümler

Madde 26- Sözleşmeye, bu Kanunda hüküm olmayan hallerde Borçlar Kanununun genel hükümleri, sözleşmenin niteliğine uygun düştükleri oranda ise özel hükümleri uygulanır.

Uygulanmayacak Hükümler

Madde 27- Sözleşme hakkında, Medeni Kanunun 688, 689, 690 maddeleri ve Borçlar Kanununun 222, 223, 224, 254. maddeleri ile 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Teşvik ve Vergiye Dair Hükümler

Teşvik

Madde 28- Yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde kiralayan, finansal kiralama konusuna konu olan iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması halinde uygulanan teşviklerden yararlanır.

Gümrüğe dair hükümler

Madde 29- Yabancı şirket ile kiracı arasında akdedilen sözleşmeye göre getirilen mallara, gümrük vergileri bakımından aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Satılma hakkı bulunmayan bir sözleşmeye dayanarak veya bu hak bulunsa dahi teşvik belgesinde gümrük muafiyetinden yararlanması öngörülmemiş malların Türkiye'ye girişinde, gümrük mevzuatının süre kısıtlaması hariç, sözleşme süresine bağlı olarak, geçici muafiyet rejimine dair hükümler uygulanır. Bu şekilde Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğabilecek vergileri karşılayacak miktarda teminat alınır. Şu kadar ki, sözleşme süresi sonunda kesin ithalâtın yapılmaması ve finansal kiralama konusu malların kiralanana iade edilmek üzere yurt dışına çıkarılmak istenmesi halinde daha önce yapılan teminata bağlama işlemi genel hükümlere göre çözümlenir. Teminata bağlama usul ve esasları bir yönetmelikle belirlenir.

b) Sözleşme süresi sonunda finansal kiralama konusu malların kesin ithalâtının yapılması halinde, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki cari kur ve normal fiyat üzerinden hesaplanacak gümrük vergileri tahsil olunur.

İstisnalar ve vergi nispetinin tespiti

Madde 30- Sözleşme her türlü vergi, resim ve harçtan istisnadır. Bakanlar Kurulu, dar mükellefiyete tabi kurumların bu Kanunun uygulamasından doğacak kazanç ve ücretlerinden yapılacak vergi tevkifat nispetlerini sifıra kadar indirmeye veya kurumlar vergisindeki nispete kadar yükseltmeye yetkilidir.

Davanın niteliği

Madde 31- Sözleşmelerden doğan davalar ticari dava niteliğindedir.

Yönetmelik

Madde 32- Bu Kanunun;

- a) 7 nci maddesinde belirtilen yönetmelik Bakanlar Kurulunca,
- b) 10 uncu maddesinde belirtilen yönetmelik, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlıkça,
- c)- 30 uncu maddesinde öngörülen yönetmelik Maliye ve Gümrük Bakanlığınca, yayımından itibaren üç ay içinde çıkarılır

Yürürlük

Madde 33- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 34- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek - 3

30 Kasım 2003 İtibariyle Normal İşlemler İle Finansal Kiralama İşlemleri İçin Katma Değer Vergisi Oranları

MAL GRUPLARI	KDV ORANLARI
-	
ULAŞIM PARÇALARI	
UÇAK	%18 → %1
HELİKOPTER	
MİNİBÜS	
KAMYON -KAMYONET	
PANELVAN	%18 → %8
ÇEKİCİ	
TEKNE-YAT(12 metre altı)	%18 → %1
GEMİ(12 metre altı)	
TEKNE-YAT(12 metre üstü)	%18 → %18
GEMİ(12 metre üstü)	
BİNEK OTOMOBİL	%18 → %18
İŞ MAKİNALARI	
BETON POMPASI	

DOZER EKSKAVATÖR FORKLİFT GREYDER KOMPRESÖR KIRICI VE DELİCİ KULE VİNÇLER TRANSMİKSER YÜKLEYİCİ	%18 → %1
TRANSMİKSER (Araç ise)	%18 → %8
MAKİNA EKİPMAN ÜRETİM MAKİNALARI PAKETLEME MAKİNALARI GIDA SEKTÖRÜNDE KULLANILAN MAKİNALAR TAKIM TEZGAHLARI	%18 → %1
BASIN YAYIN EKİPMANLARI MATBAA MAKİNALARI DİZGİ SİSTEMLERİ	%18 → %1
TIBBİ CİHAZLAR TANI CİHAZLARI CERRAHİ CİHAZLAR DİŞÇİ ÜNİTELERİ LABORATUAR CİHAZLARI OPTİK CİHAZLAR	%18 → %1

TEKSTİL MAKİNALARI DOKUMA TEZGAHLARI İPLİK İMALAT MAKİNALARI BOYA MAKİNALARI KONFEKSİYON DİKİŞ MAKİNALARI	%18 → %1
ELEKTRONİK VE OPTİK CİHAZLAR GÜVENLİK SİSTEMİ SANTRAL SİSTEMLERİ ELEKTRİK MOTORLARI JENERATÖR KESİNTİSİZ GÜÇ KAYNAKLARI	%18 → %1
SES VE IŞIK SİSTEMLERİ TV VE RADYO İSTASYONU	%18 → %18
BÜRO EKİPMANLARI BİLGİSAYAR FOTOKOPİ MAKİNALARI FAKS MAKİNALARI TELEFON CİHAZLARI BÜRO MAKİNALARI	%18 → %1
TURİZM EKİPMANLARI MUTFAK VE ÇAMAŞIRHANE DONANIMLARI	%18 → %1
ISITMA VE SOĞUTMA CİHAZLARI	%18 → %18

Ek - 4

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (Sıra No:11)³⁶

Bilindiği üzere, 1 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile bu Tebliğ ekinde yer alan Muhasebe Usul ve Esasları, 01.01.1994 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulanmak üzere, 26.12.1992 tarih ve mükerrer 21447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 16.12.1993 tarih ve 21790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile de yukarıdaki Tebliğde bazı değişiklikler yapılmıştır.

Vergi Usul Kanununun 175 ve 257 nci maddelerinin verdiği yetkilere dayanılarak "Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları" ile ilgili olarak aşağıdaki düzenlemelerin yapılması uygun görülmüştür.

1- "12-TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda yer alan "120-ALICILAR" hesabının açıklamasına "Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi; "121-ALACAK SENETLERİ" hesabının açıklamasına ise "Finansal kiralama işlemlerinden doğan senetli alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir.

2- "12-TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda "124-KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ (-)" hesabı açılmıştır.

124- KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ (-)

Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerine

36 Maliye Bakanlığı, 31 Temmuz 2003 Tarihli Resmi Gazete Sayı: 25185

rinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Bu gelirlerin hesaplanmasına ilişkin bilgiler bilanço dipnotlarında yer alır.

İşleyiş:

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralama ile ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri" olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz gelirleri tutarları bu hesaba borç "60-Brüt Satışlar" hesap grubunda ilgili satış geliri hesabına alacak olarak kaydedilir. Ancak, esas faaliyet konusu finansal kiralama olmayan işletmelerce yapılan finansal kiralama işlemiyle ilgili gerçekleşmiş faiz gelirleri, "64-Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar" hesap grubunda faiz geliri hesabına alacak olarak kaydedilir.

3- "22-TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda yer alan "220-ALICILAR" hesabının açıklamasına "Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi; "221-ALACAK SENETLERİ" hesabının açıklamasına ise "Finansal kiralama işlemlerinde doğan senetli alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir.

4- "22- TİCARİ ALACAKLAR" hesap grubunda "224-KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ (-)" hesabı açılmıştır.

224-KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ (-)

Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemle -

rinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Bu gelirlerin hesaplanmasına ilişkin bilgiler bilanço dipnotlarında yer alır.

İşleyişi:

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamayla ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri" olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan ve her dönem sonunda hesaplanan izleyen döneme ait faiz gelirleri tutarı bu hesaba borç "124-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri" hesabına alacak olarak kaydedilir.

5- "30-MALİ BORÇLAR" hesap grubunda "301-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR" ile "302-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ (-) hesapları açılmıştır.

301-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR

Bu hesap, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı geçmeyen borçlarının izlendiği hesaptır.

İşleyişi:

Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da "302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" hesabına borç kaydedilir.

302-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ (-)

Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır.

İşleyişi:

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz giderleri tutarları bu hesaba alacak, "66-Borçlanma Maliyetleri" hesap grubunda ilgili borçlanma gideri hesabına borç olarak kaydedilir.

6- "40-MALİ BORÇLAR" hesap grubunda "401-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR" ile "402-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ (-)" hesapları açılmıştır.

401-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR

Bu hesap, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı aşan borçlarının izlendiği hesaptır.

İşleyişi:

Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da "402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" hesabına borç kaydedilir.

lir. Dönemsellik varsayımına uygun olarak dönem sonlarında, izleyen dönemi ilgilendiren tutar; "301-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar" hesabına alacak, bu hesaba borç kaydedilir.

402-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ (-)

Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan ve vadesi bir yılı aşan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır.

İşleyişi:

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanana ve her dönem sonunda izleyen döneme ilişkin tutar "302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" hesabına borç, bu hesaba alacak kaydedilir.

7- Bu Tebliğ ile yapılan düzenlemeler aynı paralelde mali tablolara yansıtılır.

Tebliğ olunur.

